

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A fekete futár. Törzs Jenő a mai magyar színezet egyik büszkesége. Rendkívüli munkakerő, évek óta csaknem minden nap játszik a Magyar Színházban s mindig nagy, sőt néha abnormisan néhez szerepeket, finom és fogékony intelligencia, amely mindig teljes megértéssel fogja fel az író szándékát, sokoldalú ábrázoló képesség, amely hozzá tud idomulni a legkülönbözőbb színpadi alakokhoz és mindent biztos készséggel ábrázol. Sikerben keveseknek volt több része, mint neki, a közönség mindig mellette áll, minden szereplése csak fokozza népszerűségét. Most új téren próbál sikert aratni az irodalomban. Regényt írt, amely most jelent meg egy szép kiállítású kötetben, *A fekete futár* címmel. A siker most sem fogja elhagyni, mert regénye becsületet, kitűnően megkomponált és érdekesen elbeszelt munka. A fantasztikum határain mozog a témája, s hol átlépi a határt, hol visszatér a realitás talajára, de hangulatban és stílusban azért egységes marad, az író biztos kézzel tartja mondanivalója gyeplőit. Egy emberrel szól, a ki folyton harcban áll az árnyékvál, mert ez az árnyék szimbolizálja kétségbeesett, dühös szerelmét egy abnormis szerelmi berendezkedésű kegyelmes asszonnyal. A harcban a regény hőse a túlzatosság olyan állandó feszültségében él, amelynek csak egy gyöngye lőkes kell, hogy az őrlésbe csapjon át s ez az izgatótt légkör adja meg a regény hangulatát. Az egész cselekvény tele van feszültséggel s az író ereje abban nyilvánul leginkább, hogy ezt a temperatúrát eleitől végig tartani tudja elankadás és felcsiklás nélkül. Megvan az a művészi készsége, hogy a legizgalmasabb dolgokat a legegyszerűbb módon tudja elmondani, elbeszélő módja élénk, temperamentumos, de fegyelmezett és mértéktartó. Ugyanígy fegyelmezett a kompozíció is: az egész regény olyan egységes, mintha egyetlen lélekzvetéssel volna írva. Talán az író szándéka szerint való, de mi hiánynak érezzük, hogy a történet realisztikus elemekből öszeszórt háttere kissé halvány és határozott kontúrok nélküli, annyira, hogy semmiből sem lehet megállapítani, mely országban vagy mely nagyvárosban pereg le a cselekvény, — a mi érzésünk szerint a teljes hatáshoz szükséges volna a fantasztikus elemeknek szorosabb bekapcsolása a realitásba. A téma felfogásában és kiképzésében Törzs regénye modern német regényekre emlékeztet, — nem bizonyos meghatározott regényekre, hanem a modern fantasztikus német regényírás módszereire és stílusára. Egyébiránt a regény ugyanazokkal a tulajdonságokkal válik ki, amelyek szerzőjét mint színeszt kitüntetik s mindenek meggyőző bizonyítéka annak, hogy Törzs művészetét egységesen kiképzett, szerves világtérfogáson alapul. A regényt a *Színházi Élet* kiadóhivatala adta ki.

A búsképű lovag. *Kárpáti Aurél* gyűjtötte össze e cím alatt a lapokban megjelent irodalmi cikkeket. A címet a könyv első cikkétől kapta, amely Cervantesről és halhatatlan lovagregényéről szól. Vannak aztán a könyvben cikkek a legkülönbözőbb írókról és irodalmi kérdésekről. Dosztojevszki, Gancsarov, Boccaccio, Kemény Zsigmond, Cholnoky Viktor, Justh Zsigmond, Lovik Károly, Krudy Gyula néhány vonással odavetett arcképei, szélesebb vagy szűkebb átfogójú irodalmi témák, mint a regény fejlődése, a mese problémája, az író és olvasó viszonya stb. változnak az egyes írók személyéhez kötött cikkekkel. *Kárpáti* művelt és gondolkodó író, a világirodalom mindenféle mezőin járt, sokfelől hozott magának szép emlékeket, sokféle problémát átgondolt és nem egy olyan megfigyelésre bukkant, amelynek hasznát veheti az irodalom körül teljes tudományos fölszereléssel járó kutató is. A hangja nyugodt, temperált és rokonszenves, nincs benne a modern kritikusknál oly gyakori és oly ellenszenves oszontáció, lehetőleg egyszerűen fejezi ki magát, de azért színesen, érdekesen ír. Egyénisége kissé puha és határozott körvonalak nélküli, de van benne erős írói becsületesség, amely mindenképen vonzóvá teszi könyvét. A teljes könyv a Táltozás kiadásában jelent meg.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: Baracska Szűcs István dr. nyug. kir. közigazgatási bíró, a Lipót-rend lovagja 64 éves korában Budapesten. — *Kőrösfői-Kriesch* Aladár magyar festő- és iparművész, a gödöllői művésztelep és szónegyszövőiskola vezetője, 57 éves korában Gödöllőn. — *Karszy* Tibor, a 19. gyalogezred főhadnagya, a Signum Laudis és a sebestülési érem tulajdonosa, 31 éves korában a harcstéren szerzett betegségében, Győrben. — Egyházközi *Andrássy* Mihály volt országgyűlési képviselő, a Marczibányi-féle császárfürdői kegy. alapítvány nyug. igazgatója, 75 éves korában Tinnyén. — *Sédeni* *Ambrózy*

Nándor ügyvéd, a kassai ügyvédi kamara h. elnöke, jogtanácsos, Zemplénvármegye törvényhatósági bizottsági tagja stb., 73 éves korában Sátoraljaújhelyen. — *Váraljai* *László* Lajos dr. a m. kir. Kuriának volt bírója, a nagyváradi kir. ítélőtábla elnöke, Nagyváradon. — *Felsővásárdi* *Emőd* József, volt orsz. képviselő, az OMGE igazgatósági tagja, a nyitra vármegyei suránykai birtokán, 64 éves korában. — *Marczibányi* *Benda* Bertalan nyug. kir. ítélőtáblai bíró Beregszászon. — *Özv. Schandl* *Gaborné* szül. *Friedrich* *Franciska*, 74 éves korában Veszprémben.

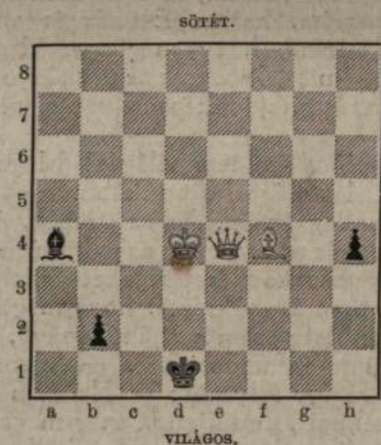
EGYVELEG.

* *Drótnélküli* hangverseny. A drótnélküli telefon kipróbálására Angolországban a múlt héten hangversenyt rendeztek, melyen *Melba*, a világhírű énekesnő a London közelében levő Chelmsfordban, a Marconi-társaság épületében beleénekelte egy mikrofonba, amely a hangját tovább vitte, úgy hogy sok száz kilométernyire, Párisban és Hágában is jól hallották a megfelelő felvevő készülékekben, akárcsak ha gramofon-lemezzel szólt volna *Melba* hangja.

A *Liget-Szanatórium* a Svábhegyen. A budai hegyvidék dús levegőjét, mérhetetlen nyugalalmát, tiszta egészségét gyógyításra használni a legbecsebb gondolat. A beteg testre és beteg lélekre magának a fenséges természetnek, pazar tenyészetnek is óriási hatása van. Azok, a kik pünkösdi vasárnapján a Svábhegyen jártak szanatórium-avatáson, ezekkel a gondolatokkal teltek meg. A budapesti orvosi kar kintinói s a sajtó képviselői elragadtatással szemlélték meg a Liget-Szanatórium svábhegyi részét, amely kiegészítője, teljessé tevője a régi, kiváló nevű Nagy János-utcai intézetnek. *Dr. Jakab* *László* igazgató-főorvos szakavatott, buzgó munkája létesítette az új szanatóriumot, a hol idegbetegek, diétások, hideg- és forró-kúrások és tüdőlk ideális kezelésében részesülnek. A pompás, kedves épületrészlet magában véve is látványosságunkba megy csodálatos parkjával, nagystílusú vízgöngyöztetéssel, ma pedig a gyógyítás legmodernebb eszközeivel, nap- és légfürdőkkel, fekvőtérasszokkal, gyermek-tornahelyekkel várják azokat, a kik a biztos gyógyulás, fölépülés, megerősödés biztos reményével jöhetnek ide.

SAKKJÁTÉK.

3166. számú feladvány dr. Goldtól, New York.

Világos indul és a második lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A *Vasárnapi Ujság* 5-ik számában megjelent képtalány megfejtése: *Este van, este van, ki-ki nyugalomba.*

Felelős szerkesztő: **HOITSY PÁL.**

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. **SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.**

Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.).

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a
Botár-féle
hajnövesztőt,
mely mekádályozza a hajhullást és az őszülő hajnak visszadja eredeti színt. Ára 20 és 30 korona.
Botár-féle
szeplőkrém
az arcon levő szeplőt, foltot és pattanásokat leginkább lefekteti. Ára 30 K.
BOTAR REGINA kozmetikai intézete
Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. sz. I. emelet.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)
A főváros első és legrégibb csipkétisztító, vegytisztító és kelmfestő gyári intézete.
Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.
Fiók: II., Fő-utca 27. IV., Eökl-út 6. Kecskeméti-utca 14. V., Harmad-utca 4. VI., Teréz-körút 39. Andrássy-út 16. VIII., József-körút 2.

Az intézetet kereskedelmi akadémián nővendékek különös figyelmébe ajánljuk
Rhenania-Tanintézet
Neuhausen-Schaffhausenban (Svájc)
a volt Schweizerhof nagyüzletében. Az összes szakokat felölelő tanintézet. Külön osztályok minden egyes tanzak részére. Előkészítő egyetemre és műegyetemre. Felsőkereskedelmi iskola stb. Kereskedelmi nyelvtanítás. Az intézet állami felügyelet alatt áll. Korlátolt számu növendékek felvételének.
Előjegyzést már most elfogad, prospektussal és értesítéssel szolgál az igazgatóság és Szalay Ferencz úr, Budapest, IX., Szveteny-utca 21. szám. (Svájci főkonzulátus).

Rézgálic legprimább, sötétkék, kristályos, 1 kg. — 48 K
Raffia, legprimább, 1 kg. — 72 *
Vörösréz Vermorel-rendszer, permetező 3000 *
Vörösrézből készült mosóüstök nagy választékban
SZONTÁGH PÁL rézárúgyár
Budapest, IX., Üllői-út 19.

Koksz fűtési, ipari, gazdasági és kovács-lási célokra a pestszentlőrinczi (Csézy-féle) telepről, azonnal szállítható waggon- vagy teljes fuvaráttelekben. **Tanácsos a téli szükségletet meelőbb fedezni!**
Pestszentlőrinczi Koksztermelő Vállalat
Budapest, V., Rudolf-tér 5. * Tel. 115-27.

Keresztény **forgalmi iroda**
Budapest, IX., Ráday-utca 16.
Birtokokat, telkeket, házakat, villákat, üzleteket adunk-vevünk és közvetítünk. Bank- és értéktároló bizományi ügyleteket zótünk és lebonyolítunk. Hirdetéseket gyűjtünk és terjesztünk. * Keresk. tudakozódó. Export-import.

A JÓ PAJTÁS
BENEDEK ELEK
GYERMEKUJSÁGA
két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben.
Az egyik: *Rókané* ömeltősága a forradalom alatt, a másik: *A munka hőse*. Amaz *Benedek Elek*, emezt *Lampérth Géza* írta.
Szívet-leket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincsesháza a *Jó Pajtás*.
Rendes munkalársai: *Varadi* *Antal*, *Vargha* *Gyula*, *Lampérth* *Géza*, *Feleki* *Sándor*, *Kürthy* *Emil*, *Anzár* *Gyula*, *Mihályffy* *Fái* *Lenke*, *Berenyi* *Lászlóné*, *Tábori* *Kornél*, *Sándor* *Sándor*, *Kozma* *Imre*, *Szekely* *Nándor*, *Benedek* *János* stb.
Állandóan közöl a régi nagy magyar és idegen költőktől a gyermekifjúságnak való költeményeket.
A *JÓ PAJTÁS*-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki.
Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

13. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.)
SZERKESZTŐ **HOITSY PÁL**
BUDAPEST, JULIUS HÓ 11.
Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Kiadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4.
Előfizetési ára: az április-juniusi évfolyamra 20 korona. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona.
Külföldi előfizetésekhöz a postailag megállapított viteldij is csatolandó.

A KOSZORÚK ELHELYEZÉSE.
AZ 1919. JULIUS 24-IKI ELLENFORRADALOM EMLÉKOSZLOPÁNAK LELEPLEZÉSE A LUDOVIKA-AKADÉMIÁBAN.

KATICZABOGÁR

REGÉNY. — IRTA HAVAS ALISZ.

(Folytatás.)

A leánya most vergődni is alig tudott, kiszabadulni éppen nem. A gyöngyvirág, a mit Zsuzsa a hajába tűzött, kihullott onnan s lankadtan pihent a vállán. Kós fölemelte a két szál fáradt virágot, megcsókolta, elővette tárcsáját s az egyik szálat beléttette. A másikkal meglegyintette Kató arcát, aztán, mikor végre Kató fölemelte a fejét, nyakához ért a virág, Kós elengedte, de a leány nem fogta meg, becsúszott a ruhájába.

Kató ránézett Kósrá. — El kellene vinni a ridikült, mondta fáradtan, hidegen és leült, mert érezte, hogy lépni, állni sem tud, annyira megrendítette a felindulás.

Kós is leült Katóhoz közel s kezébe fogta a keskeny leánykezet.

— Édes gyermekem, ne haragudjék... Ilyenek vagyunk mi férfiak, a kít megszeretünk, annak meg kell tudnia. És ha olvassa, nem is csodálkozik ezen, ugy-e? A férfi megcsókolja a nőt, a kít szeret... Ébredjen, kis Katiczabogaram!... Megbotránkozott valaha azon, hogy megcsókolt valaki egy leányt, valamelyik könyvben? Hát gonoszság ez? Ej, hiszen értelmes fiatal leány, tudja, hogy mi a rossz és hogy ez nem az. Kató, nézzén rám... Ugy... És most köszönöm, hogy ilyen meggyőzően tudtoma adta, hogy nem szeret... ki nem állhat.

Kató megmozdult.

— Maga sem tudta eddig... most dőlt el.

... Egy csókomat nem tudta elszervezni. ... Az első csókom, kétségbeejtette... örökre elriasztotta. Én megértettem, és képelem, Maga se áltassa többé önmagát csupa gyermeki jóakarattal azzal, hogy szeret... Elhallgatott. Kató nézett rá hosszú, mély tekintettel, sápadtan.

— No menjek már, ugy-e?

Kató megfogta a férfi egyik kezét és ráhajította égő, lüktető homlokát. Így maradt és nem felelt. A férfi lassan, könnyű kézzel simogatta a leány haját. Aztán fölemelte a fejét Kató, fölnézett a férfire, a férfi szemébe.

— Köszönöm a rózsákat, — mondta csöndesen.

Az ajtó becsukódott a férfi mögött, Kató még hallgatta az elhangzó lépteket a szőnyeges folyosón, aztán megfordította a kulcsot a zárban. Megfordult s a diványig ment, a hol vetett ágya várta. A divány előtt inkább térdre esett, mint omlott, beléfúrta fejét a párnákba s minden idegének minden sejtjét megfeszítette a szenvedély, mikor beléslutogta a pámáiba:

— Ugy szeretem azt a rossz Bélát, ugy szeretem!

X.

Másnap reggel Kós Béla korán elment hazulról. Sétára indult. Hűvös, de nem télies reggel volt, a friss, kellemesen meg-megmozduló levegő jól esett annak, a ki tisztán akarta érzéseit és gondolatait.

Különös, mondotta önmagának, különös ez a mód, a hogy én a kisleányt szeretem. Ha nincs mellettem, akkor sokkal enyhébben, lanyhábban érzek iránta, csaknem olyanformán, mint eleinte éreztem, mikor levelezni kezdtünk. Barátság a kedves, értelmes gyermek iránt. Ebből fejlődött az a szerelem, mely ellentéte a réginek. Az asszony iránt táplált szerelmeknek. Megkedveltem az intelligens fiatal leányt, a ki félig gyermek még, de annál jobb: formálhatom. Nevelhetek belőle magamhoz illő, éppen az én férivalómat kiegészítő intelligens nőt. De hogyan kezdek a neveléshez? A mint őt látom és hatalmamban érzem a mindent komolyan vevő, a minden hatásra érzékenyen és gyorsan visszaható, jelentkező nőt.

ségével küzdő gyermek-szüzet, föllángol bennem az, a mit az asszony iránt éreztem és fölizgatom, rontom, megriasztom szegénykét. S ha csak ennyi volna! Lehetne belőle az első harcok után az asszony, az én asszonyom, ha nem tettem be a szerelemmel ezzel az árnyalatával, ha csak egyféleképp tudok szeretni, a mi ugyan elég szegénység. Hogy megnyugtassam, beszélhetnék a szüleivel s egy, esetleg két év múlva elvehetném. Rendben volna. De mi ez? A mint elváltunk, a mint eltűnik a szemem elől, az oldalam mellől, eltűnik a hatása is, kiálszik a láng s nem marad bennem más, mint enyhe gyöngédség, részvét és kis bűnbánat. Bár nem árt neki egy kis iskola a szerelemben. Szegényke, talán benne van a hiba, nem ért meg a tartós izgalom fölidéséhez, a mely izgalom folyton hat, ébren és álomban, közelben és távolból, a mely izgalom nem egyszer tett próbára engem. Milyen hűvös, tisztánlátó vagyok most is. Világosan áll előttem, hogy mit kell tennem: finoman, szépen visszatérnem a kezdethez. Olvasatnom és gondolkodtatnom őt s ha egyszer sikerül erőt vennem magamom, majd meglátjuk, meddig lesz türelmem. Vagy elaltatom lassan azt, a mit meggyújtottam, vagy mást szerettetek meg... A mint ezt így elintézte önmagával, lassan megkönnyebbült, szinte megvidámított. Elhatározta, hogy az anyját nem avatja be, nő nem értheti meg ezt és ma délután „sürgős munkája” távol tartja majd Zsuzsa társaságától. Két hét múlva aztán könnyebb lesz visszatérni a régi viszony hangnémebe.

Mikor hazaérkezett, már ebéidő volt, a közös ebédőben összegyűltek a penzió lakói, Zsuzsa tüntető jóakarattal kívánta, hogy Kós cseréljen vele helyet és így Kató mellé kerüljön. A férfi csodálkozva nézett rá, valami halvány bosszúságot érzett Zsuzsa kedvessége mögött.

Szerencse, hogy az ebéd hangos jókedvben folyt le s így senki sem vehette észre, hogy megremegett Kató, ha Kós keze véletlenül a kezéhez ért, vagy mikor szembefordult vele olyan egyszerű kérdéssel, mint az, hogy: mért nem eszik? Többet kell ennie. — Egy csöpp étvágya sem volt.

Csak Kós vett észre mindent, a szokottnál erősebb megfigyeléssel. Azt is, hogy Kató nagyon rossz színben van, betegnek látszik, bár mégis csinosná teszi az arcát az az új kifejezés, mely csaknem átszellemültég.

Nagyon zokon esik nekem, hogy ma délután el kell mennem, mondta Kós az ebéd végén Katónak.

A kis leány átható pillantással fordult feléje: Miért?

— Nem részletezhetem Katóka, valami ügy miatt.

— Csak nem valami rossz?

— Hogy érti? — kérdezte felelet helyett, mosolyogva, Kós. — Csak nem gondol párbajra?

— Nem tudom, mire gondoljak.

— Semmi különös, mondta Kós, a ki nem szerette a koholt ürügyeket, semmi különös, csak most éppen nem mondhatom meg.

Ebéd után szobájába vonult mindenki.

— Ugy-e, most pihenni fogtok? — kérdezte Kató Zsuzsától.

— Igen, de nem sokáig. Jó lesz, ha te is pihensz, hogy friss lehess, mire a társaság megérkezik.

— Én igazán nem vagyok fáradt, inkább... inkább lemennék olvasni a... társalgóba.

Belepirult, mikor ezt mondta, Zsuzsa mosolygott és megfenyegette az ujjával: — Eredj, te kis hunczut.

Kató megint elpirult és Zsuzsa vállára

hajította a fejét. — Igen Zsuzsika, tudom, hogy Kós Béla is szokott ott lenni ilyenkor.

— En nem tudtam, kis őszintém, nevetett Zsuzsa... Eredj, eredj, nyugodt vagyok, mindketten jó társaságban lesztek és a mi fontos, mások is lesznek ott. Kapósak a vasárnapi lapok.

Kató ment. Visszaforodna, ha tudná, hogy nem lesz ott senki más, de hát persze, hogy lesz. Azért mégis félt kissé titokban, hogy nem lesz. És a mitől félt, az bekövetkezett és mégis olyanformán dobbant meg a szíve, mintha örült volna annak, a mitől félt. Kós Béla egyedül ült bent és újságot olvasott. A mint Katót meglátta, felugrott.

— En is szeretném átnézni a lapokat, mondta a leány.

Kós kiválasztott számára egy folyóiratot.

— Ezt olvassa, jó dolgok vannak benne. Leültek és olvastak.

— Ha valaki hirtelen kérdőre vonta volna őket, egyikük sem tudta volna elmondani, hogy mit olvastak.

Végre Kató ledobta az újságot az asztalra és megszólalt: — Béla, hallgasson rám egy percig, aztán jöhet valaki.

A hangja remegett és mégis valami szilárd elhatározást éreztetett. Kós letette a lapját és ráfigyelt.

— Ha délelőtt találkoztunk volna, azt kérdeztem volna, hogy haragszik-e rám?

— De Kató, hisz éppen én...

— Csitt! Csitt! Hosszas töprengés után megértettem, hogy ha engem valaki... szeretne... férfiember... nem kívánhatnám, hogy a magam módján... szeressen. Megértettem ezt önmagammal... De délelőtt nem találkoztunk és dében aztán Maga egész más volt... megdöbbentően más, mint bármikor. Megzavarva figyeltem Magát, aztán mondta, hogy elmegy... és nem tudom hogyan? Ez nem lehet tisztán az eszem műve... nem tudom, mi ez?... világozottság gyűlt bennem. Hiszen Maga nem szeret engem... valójában.

— De Kató! — mozdult Kós meglepetten.

— Nem. Magát valami szép, nemes érzés téves hitbe ejti néha, mikor az én tépelődő, szomorú lelke feltárlja Maga előtt.

De ez nem az, a minnek néha gondolja... s hogy ennek szintén tudatára ébredt, az dében élesen látszott Magán... Én láttam, vagy kitaláltam... vagy megéreztem, vagy mi...

És most elmondtam, hogy megmondhasam... ne kiméljen engem a Maga jószívűségében... én nekem ezen... ezen át kell esnem és ezen mintegy felülemelkedve, más-kép kell szeretnem Magát... valahogy egészen másképp...

Kós elkapta a leány kezét és megszorította.

— Kató! te vagy az én társam. A lelkembe látsz a nagy gyermekszeméddel, nem is azzal, hanem az érzésséddel. Kató, most már csak őszinté lehetek hozzád, igaz, sok igaz volt abban, a mit megérezteél. Te nem tévedtél, csak én. És magamra utalva elvesztettelek volna. De Te magadhoz segítettél. Tudod, talán az indulatok kitörésének visszahatása volt, hogy valami hidegséget éreztem magamban. A hőmérsék leesése láz után. De nem így okoltam meg, hanem azt hittem, hogy csak olyan módon szeretlek most téged, mint eddig a többi nőt és erre téged túl fiatalnak, magamat ebbe kissé belefáradottnak gondoltam. Ugy éreztem, hogy nem vagyok méltó hozzád, mert ha távol vagyok tőled, nem szeretlek annyira, mint a közelségben.

— Magam is azt hiszem, — szölt Kató búsan.

— De én már nem hiszem, — folytatta Kós és szenvedélyes mozdulattal felállott.

— Csodaszzerű ez, a hogy Te gyermek elárultad akaratlanul, hogy Te vagy az, a kít vártam, a hogy minden ember várja: az én megéző társam.

Hallgattak.

Kós odaült Kató karosszéke mögé és megint ő szólalt meg:

— Most ne gondolj rám, csak magadra és határozdál. Társam maradsz-e, hiszed-e, hogy már ezentúl megbízhatok bennem?

Hallgattak.

Azután Kató fölemelte a fejét és felmosolygott a férfi szemébe, a férfi pedig lemosolygott rá. Kató lassan fölemelte a két karját és körülfonta a Kós nyakát. Kós feje pedig közeledett, lejjebb, lejjebb s egész lehallott hozzá...

Aztán valami neszre, újságuk után kaptak... Valaki belépett.

Kató nézte, nézte a folyóirat egyik képét, de nem értette. Kós lassan kivette a kezéből s megfordítva adta vissza...

Kató most már megértette a képet...

De az idegen nem tudhatta, hogy mi volt ez?...

XI.

Eljött a karácsony és el is röppent. Kató fájó örömmel utazott haza s a karácsonyi gyertyák sok apró lángja mintha a szívében reszketett volna. Mert felébrésztett szenvedélyének tüzeit karácsonyivá tömpította sok fiatal aggodalma, korát meghaladó meglátó, vagy inkább megsejtő képessége és mély bánata. Ez a bánat minduntalan összeösszehúzza növekvő, kiterjedésre törekvő boldogságát. A halovány szőke gyermek miatt érzett bánata.

Kató fájó örömmel utazott vissza abba a városba, melyben Kós Béla várta. Megérkezése után másnap már az egész intézeti élet a régi kerékvágásba zökkent. Az iskolában folytatták a tanulást, ebéd után épp úgy szöktek a lányok a betegszobába, kerthez és a zongorák árnyékába a közös séta elől, mint karácsony előtt. Kató is üzte máskor ezt a sportot, de ma úgy érzi, jobb lesz levegőt szívni s jobb lesz, ha nem a kertben keresi azt, mert az utcán mégis csak több eshetősége van a véletlen találkozásnak. Pl. ha Béla szembejönne, hisz tudja, hogy mikor és hol szoktak sétálni.

Kató „sétapárja” Lenke, de Lenke visszahúzódik, ő Horváth Erzsivel megy, okát nem akarja megvallani, és elhatározásától nem lehet eltéríteni. Tehát Évi és Kató együtt maradnak s folytatják beszélgetésü-

AZ AMERIKAI MISSZIÓ A KORMÁNY TAGJAIVAL.

ket, melyet meleg és teljes érdeklődéssel fűztek tovább, tovább a boldogságról.

A sétálók sora kialakult s ott állt a kapualjában, Ilonka néniére várva. Ilonka néni jött, csatlakozott az utolsó párhoz s megindultak. Nekivágtak a hegynek, leggyakoribb útjuknak, milyen szép lesz ha letekintenek a ködös világra. Sűrű, szürke köd símult mindenre, különösképpen, meszeszerűvé téve mindent.

— Látod, mondta Kató, mikor ilyen ködben visz a vonat, a villamos vagy saját két lábam, elfog mindig ez a különös érzés: ez az élet. Megyünk és nem tudjuk a következő lépésnél mi fog ránk törni, kibontakozva a ködből.

— Ránktörni? Miért mondd így? — kérdezte Éva. Hátha valami jó jön? Hátha a boldogság?

— Nem tudom, mostanában sohasem érzem, hogy ez is jöhet. A boldogság... akkor miért volna előttünk ködbe borítva a jövő? Ha a boldogság kaczagna messziről a szemünkbe, miért ne tudhatnánk előre, hogy jön? A bizonytalanságunknak, tudatlanságunknak, jövőbe nemlátásunknak csak egy okát tudom elképzelni: azt, hogy szenvedés a jövő s nem szabad látnunk, nehogy megálljunk, elfáradjunk, abbahagyjuk a küzdel-

A GYERMEKEK CSOPORTJA.

A BUDAPESTI GYERMEKEK ÜNNEPÉLYE JULIUS 4-ÉN AZ AMERIKAI HÁLAADÓ ÜNNEP ALKALMÁBÓL A NEMZETI MUZEUM ELŐTT.

met. Nem szabad előrelátnunk, hogy biza-

— Ez szép, a mit mondtál Kató, da nagyon szomorú. Kár, hogy ilyen pesszimista vagy.

— Csak annak látszom, Évikém. Én boldog vagyok, a mennyire ember boldog lehet: De gondold csak a mai magyar órára. Miben állapodtunk meg?

— Hogy csak nagy egoista lehetne egészen boldog, az altruista embernek mindig van valami bánata, mert ha neki nem is volna, átérzi a másokét. S hogy olyan ember nincs, a ki a közelében ne látna nagy szenvedéseket. Ez igaz.

— Hát látod. Én boldog vagyok, de szenvedek folyton a kis öcsém miatt. Ha ebben a percben ragyog rajtam az öröm, biztos lehetsz, hogy a következő pillanatban belém nyilal... jaj, most véletlenül fizikai fájdalom nyilalt belém...

— Többször történik ez...

— Néha... no de mindegy. Hanem nézd, én csak voltam pesszimista. Nemrég... De most újabban kezd kialakulni bennem ez az érzés, hogy nem cél a boldogság... egy ember boldogsága...

— És az összes embereké?

— Az inkább... De az talán nem olyan, mint gondoljuk. Tudod, a magyar órák, meg az én olvasmányaim hatása ez, hogy ezt hiszem, az altruizmus az igazi ember érzése, mert ez van az Isten és az egész mindenségért, az egoizmus pedig az egyesért, az egyes ember pedig külön nem fontos. Ha fontos volna, akkor nem hányódnék-evetődnék úgy... Mondd Évi, te boldog vagy valamennyire?

— Én? Nem. Nekem... de erről nem szoktam beszélni, van egy bánatom... Ugy nézel rám... nem Kató, ez nem szerelem, azt még nem ismerem. Valami más...

— Évikém, nem akarok beletolakodni a bizalmadba... De azt tudod ugy-e, hogy minden érdekel, a mi rád vonatkozik?

— Azt hiszem, neked el fogom mondani, de nem most, előtűnk, mögöttünk könnyen meghallhatnák. Majd ha egyedül leszünk. De hallod? Azt mondják, ma nem szép a kilátás. Nekem tetszik ez a szürke, néma, ködbe borult gödör itt alattunk. Hallod? Valami harang szól... valakit temetnek...

— Igen. Mégsem néma a köd... A köd beszél... Ilonka néni előre küldött valakit az első párhoz, hogy induljanak lefelé, visszafelé. Kató és Éva most hallgatott. A harang még mindig szomorkodott a ködben és Kató arra gondolt: — lám még annyit sem tudok a jövőből, hogy látom-e ma Bélát, pedig erre a kérdésre a jövő negyedórájának kell megfelelnie.

(Folytatása következik.)

A KORMÁNYZÓ CSALÁDJÁVAL AZ AKADÉMIA SPORTÜNNEPÉLYÉN.

JÓZSEF FŐHERCEG CSALÁDJÁVAL AZ AKADÉMIA SPORTÜNNEPÉLYÉN.

A LUDOVIKA AKADÉMIA IFJUSÁGÁNAK TORNAVERSENYÉRŐL.

Képzelt utazás ellenséges tájakon egy déltiroli tábori őrsről.

1917.

Fejem fölött a nap ragyog
a kéklő kristály nyári égen;
most elfelejttem hol vagyok,
s ábrándozom a Messzeségen.
(Nem tettem ezt már ó mi régen,
s ma úgy csábít, hogy megtegyem.)
Szemkőzt a nagy hegyen szalad
kanyargó ellenséges árok,
— zöld bársonyon fehér szalag; —
szememmel itt ma meg nem állok,
ma messze, messze messzeszállok
a völgyön túl s a hegyeken.
Hol szikrázó, fehér havát
emelvén kéklő láthatárba,
mikéntha nékem szólna át
és mintha engem hívna, várna,
— tekintetem röptét lezárja:
hőfötte csucs a Garda tón.
... Ó Garda tó, — nem láttalak,
de szép lehetsz, mint tünde álom;
takarnak távol hegyfalak
s ezüst vized ó most se látom,
de mi e képzelt utazáson
rajtad suhan fehér hajóm.
Ó drága képzelt utazás,
röptés el innen messze engem!
Ezernyi táj és mind csudás
s én mindnek látását eszemem;
ott él szívemben és szememben
a régi boldog, nagy Világ.

Im, — holdezüstös Adria,

rajt hófehér hajó az éjben.
Hajnatra már Venezia
ragyogva rózsaszínű fényben,
s a szív feldobban drága kéjben:
Evoé, — Élet, Ifjuság!
Miként uszó tündérsziget,
úgy ring a város itt életem;
hajóm habozza a vizet
s megáll a kikötőbe szépen,
a mig szemem e bűvös képen
is érzve függ s nem szabadul.
— S már lengnek im a part fele
a könnyű, karsu gondolák,
ugy hívogatnak, ülj bele,
s közelbe jönnek a csodák,
a templomok, a paloták
és árnyékuk a vizre hull.
A Piazzetta és a Tér:
a San-Marco, — a Merceria,
szívedben frissen zeng a vér,
a Lét legét szád vágyva szítja
és áldott, édes vágyak ijja
sebezve fut át szíveden.
— Fényes hotel, előkelő;
Lidó: a plage fehér fővényn
színes trikóban mennyi nő
s a szemhatár ezüstös fényén
füstcsikot húz egy messze kémény
távol hajóról a vizen.

És Tizian, oly lángoló,
oly pompázó száz drága képen;

szentek szűz teste álmodó,
sötét kis templomok öleiben.
Sebestyén, tőrrel szent szívében
Del Piombo édes vásznain;
és Veronese díszesen,
Velence ifju völgyéne ...
... ó, ... serenata a vizen,
rakaták, lámpionok fénye,
s a San-Marcon Verdi zenéje ...

... Ó hova visztek álmaim? ...
Ó hova szállok szárnyain
é képzelt, balga utazásnak?
A Vágyak csalfa árjain
az ábrándok tul messze szállnak,
s előttem gyilkos kedvvel állnak
az ellenséges vonalak.
... Miként napfényes reggelen
a repülő kis karsu gépen,
ugy szállott fel a Vágy velem,
ugy tűnt és szállt és vitt el éppen,
tul ellenséges hegyvidéken,
mig minden, minden elmaradt.
De shrapnell zug a légem át,
— megrezzenek a könnyű szárnyak —
azt zugja: vissza, vissza hát!
Nincs utja itt, csak a Halálnak!

És visszatérnek és leszállnak
megtépett, csapzott álmaim ...

Fóly János.

ÉJSZAKI KÁROLY.*

Emlékezés. — Irta Váradi Antal.

Rége csak úgy ismerték, mint a Cydoni
Alma szerzőjét. — Ez a Cydoni alma szín-
darab, s egy érdemtellenül elfeledett írónak,
a mi Társaságunk érdemes egykori alelnöké-
nek a műve.

Október 2-ikán volt százegy esztendeje,
hogy született. Ez az alkalom arra indít,
hogy megemlékezzem róla és a kegyelet mé-
cesével világítsak rá életére, multjára, Tá-
rsaságunkban és írói világunkban vitt szerény
szerepére, hiszen azok közül való, a kik ala-
pozni segítették Társaságunk egyre büszké-
ben magasló épületét, és a maga szerény,
de érdemes munkásságával nagyon közre-
hatott abban, hogy a Petőfi-Társaság meg-
érje első virágzása korát.

Bakony-Rédén született, Veszprém megyé-
ben 1818-ban, október 2-ikán. A tatai gim-
názium diákja volt, aztán a pozsonyi aka-
démia került, majd Pestre. A győri jog-
akadémián jogot tanult, aztán Pesten a
mérnöki tudományokat kultiválta. Oklevelet
szerzett és mint mérnök, Veszprém megyé-
ben telepedett le.

* Ezt a visszaemlékezést szerző a Petőfi-Társaságban olvasta fel.

Onnét Fehérmegyébe költözött, itt találta
a szabadságharc, melynek viharában Csányi
László mellett működött. Olyan csöndes,
olyan szerény, de buzgó munkása volt a
forradalomnak is, mint az irodalomnak. A
két harcosszándó lezajlása után alig ke-
resték, hiszen sorsa volt észrevétlen ma-
radni jóban, rosszban egyaránt. Így aztán
az abszolútisztikus éra szomorú éveiben is
csöndesen írogatott s a szabadságharc alatt
alkotott szindarabját, *Szelem és toborzás*
címűt, akarta előadni valamelyik vándor
szintársulat által. A „Szelem és toborzás”
című vigjátékát a Nemzeti Színház még a
szabadságharc lezajlása előtt fogadta el elő-
adásra, de forradalmi vonatkozásai miatt az
ötvenes évek elején nem merete előadni. A
másik vigjátékát, a *Szomszédság delejete*
címűt, vidéken előadta. Soha sem mondta
meg, hogy hol? Úgy látszik, szegény Károly
bácsi nem dicsekedett a sikerrel. Valami
Nagyiska adhatta elő falun vagy kisváros-
ban, — Nagyiskának hitták akkor a ripa-
csokat, Fáy Andrásnak egy cikke után, a
melyben leírja, hogy falura tévedvén, este a
faluvégi kocsmában színházi előadás hírt
hallotta. Egy Nagy Miska nevű direktor
játsszot az ő ugynevezett társulatával. A
Társulat őbelőle állott meg a feleségéből.
Nemzeti táncokat adtak elő szegénynek. De

minthogy az asszonynak nem volt cipellője,
tehát csak meztláb statisztált az ura mel-
lett, a ki a két hordón keresztülfektetett
deszkákra ragasztott két fagyúgyertya köz-
között magyar szőlőtáncot járt az asszony diri-
gása nyomán, mert muzsikájuk sem volt szegény-
eknek, csak a mint a meztlábás prima
donna kommandírozott: bokázó... kufere-
czes, — lassú... robogó... hintázó...
szerint rakta szegény Nagy Miska a mag-
gyaloglástól fáradt lábait... Fáy végignézte
a kínos produkciót, meg is írta a látottat
kat s attól fogva az ilyen vidéki nyomor-
ságot Nagymiskaságnak nevezték.

Tehát valamelyik Nagymiska adta elő
„delejes” darabot, de a delej aligha vonzott,
mert Károly bácsi nem dicsekedett vele.
Egyszer-másszor kérdeztem, de kitérő választ
adott. Nem faggattam tovább.

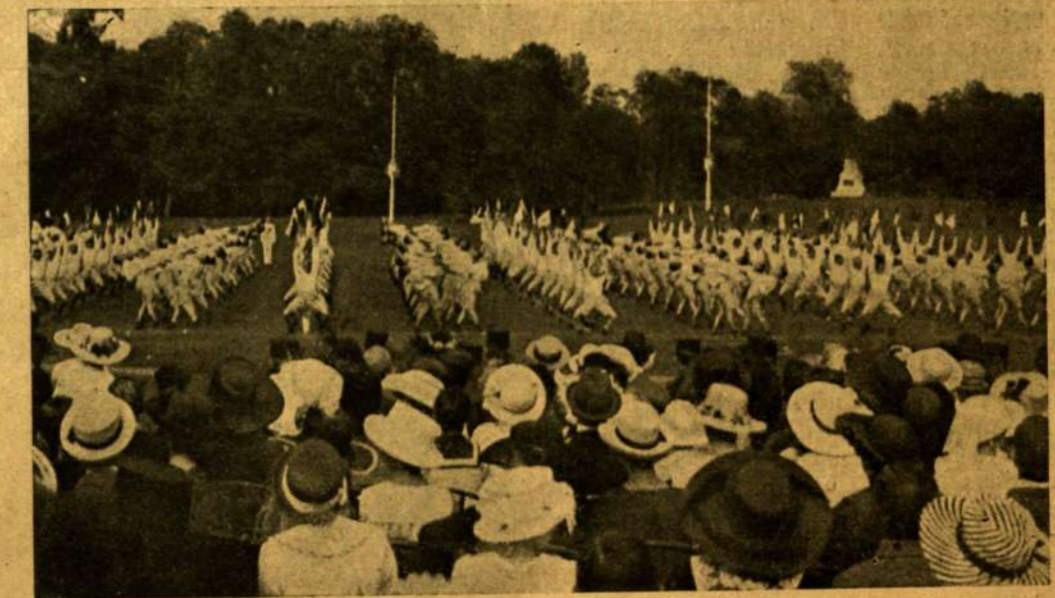
Az ötvenes évek elején újra tollat fogott
és megírta a *Szelemföltés iskoláját*, *Egy éj a
Bastilleban* — kedvelt vidéki repertoíre-
darabot az ötvenes években — *Páris almáján*,
mely vidéken sokszor került színre, s a
Lengyel követet Budán, mely később —
később — a Nemzeti Színházban adott elő,
majd a *Pörös kerítés* című bohózatot, mely-
nek sorsáról nem tudok — s aztán, a melynek
elsősorban kellett volna említenem: *A cy-
doni almát*.

Éjszaki Károly „szini beszély”-nek nevezi
e három felvonásos görög tárgyú darabot,
mely később, 1855-ben nyomtatásban is meg-
jelent s a Nemzeti Színházban előadott
és sokáig műsoron maradt.

Első előadása 1868 április 19-ikén volt s
Éjszaki Károlyt ekkor újra felfedezték. Ak-
kor kezdett a pesti írók körébe járni, mely-
ben áldott, csöndes modora, szeretetreméltó
egyénisége sok barátot szereztek neki. Külö-
nösen Székely József, a költő s Balázs Sán-
dor, meg Lauka Gusztáv alkottak körülötte
kicsi bizalmas kört, melyben mindennapos
lett egész 1860-ig, a mikor a viszonyok javul-
tával újra foglalkozás után látott, vissza-
ment Fejér megyébe s ott eleinte mérnökös-
ködött, majd 1860 és 1861-ben főjegyző
volt, 1865—67-ig főszolgabírói tisztelet viselt.
1867-ben a közmunka- és közlekedési mi-
nisteriumba főmérnöké neveztek ki, ekkor
járt közénk s vett részt a pesti írók moza-
galmaiban. Később áthelyezték Kolozsvárra
mint a magyar államvasutak üzletvezetőjét,
s itt működött haláláig, a mely 1907 június
26-ikán, egy szombat éjjel érte utól, 89 éves
korában.

Mikor a Petőfi-Társaság megalakult — s e
megalakulásban nagy és tevékeny része volt,
— alelnökévé választotta az akkor már koros
Éjszaki Károlyt, s a megalakítás munkájá-
tól kezdve egész Kolozsvárra költözéséig a
legtevékenyebb részt vett gyűléseinkben. Mikor
alelnökünkévé választottuk, tartalmas
beköszöntőjében s azontól is, mint ilyen,
számos felolvasással élénkítette az üléseket,
többi közt nagy sikert aratott *Egy csepp víz*
című prózai munkájával, mely egy víz-
csöppnek az élettörténetét mondja el szelle-
mesen, éles satírával, tendenciózusan, vá-
zolva annak a magyargyűlölő vízcsöppnek
pályafutását a német alpesekből való elsa-
kadásától egész annak a Konstantinápolyba
menő magyar ifjak gözösközéséig való fel-
szippantásáig ír le, a mikor is kénytelen
gőzzé válna azt a hajót vinni előre, mely
az általa annyira gyűlölt magyarokat viszi
barátaik karjai közé.

Klasszikus feje, nyugodt arca, sűrű, gaz-
dag sz haja, mely hófehéren vette körül
pirosposztag ábrázatát, még élénk emlékeze-
temben van. Előadása is nyugodt, csöndes,
de mindvégig értelmes és figyelmen lekö-
tő volt. Megnyitó beszédei mindig praktikus
kérdést bolygattak, s mint alelnök, sok vi-
haros ülést csöndesített le flegmatikus tapin-
tatával. Egy ízben arról volt szó, hogy a
Petőfi-Társaságot hirtelen meg kell gazdagi-
tani. Élt akkor közöttünk egy báró Baldácsy
nevű mágnás, a kinek rengeteg vagyona volt
s szeretett közügyekkel is foglalkozni. Ennek

AZ AKADÉMIKUSOK SZABAD GYAKORLATA.

egyszer az a vágya támadt, hogy szeretne
a Petőfi-Társaság elnöke lenni. Hajlandó
lenne ebben az esetben százezer forintot —
vagy tán többet is áldozni a társaság javára.

A summa óriási volt szegény Társaságunk-
nak. Egyszerre urrá lettünk volna téve,
lapot aláíthatunk volna, pályadíjakat tűz-
hettünk volna ki, egyszóval: a hét kövér
esztendő napjai köszöntöttek volna be ránk!

Volt ennek az eszmének pártja is. Még
pedig elég tekintélyes. Egy inkarnátus ellen-
sége volt: György Aladár, a ki sehogy sem
tudta meggyezetni a társaság méltóságá-
val, hogy alapítványt válasszon elnököt.
Az ülés elérkezett. A társaság nagy izgatott-
sággal kezdte tárgyalni a kérdést. A ki vé-
gében megjelent Éjszaki Károly, a vita
hevében hallgatván a különböző érveléseket,
György Aladárnak adta a szót. A külvilág
is vörös arcza, fulladozva beszélő Aladár
annyira tűzbe jött, hogy alig tudott szólni.
De fulladozva is annyira kikelt az eszme
ellen, hogy a Társaság ellenpártja felzúdult
ellene. Mindenki az elnökre tekintett. Ő
mondja ki a döntő szót.

És Éjszaki Károly a maga nyugodt, csö-
ndes modorában kezdett szólni. — Nem tudom:
mi a véleményetek, nem is akarom szava-
zás alá bocsátani a kérdést. De azoknak, a
kik meg akarják választani Baldácsyt, csak
annyit mondom, hogy várjunk még egy da-
rabig — hátha valaki többet ígér...

Halálos csönd. Baldácsy ügye el volt te-

metve. Pedig az érdemes báró díszmagyar-
ban várta a küldöttséget, a mely megvá-
lasztását — dísz- vagy tiszteletbeli elnökké-
hozni fogja. Hiába várt. Éjszaki flegmati-
kus megjegyzése mint egy matafuegos oltott
el minden harci tüzet.

Kedves, derült órákat éltünk át az akkor
a régi Nemzeti Színház első emeletén ülése-
zett *Irók és művészek társasága* helyiségében.
Délután két óra felé megelénkült a helyiség,
mely egy nagy és két kisebb szobából állott;
a nagy szoba a mai Mureum-körutra, a két
kisebb a mai Rákóczi-utra nyílt. A torony-
szobában — a ma is meglévő kerek sarok-
helyiség — egy régi tarok-társaság gyülekező
helye volt. Nagy Imre, Krajsik Ferencz,
Várady Béla, Bercsényi Béla és Fekete Jó-
zsef ülték körül a kerek asztalt és Paskevi-
cset játszottak, riadó éljenekkel a siker-
s zajos lehurrogásokkal a bukások alkalmával.
A kártyázók körül két gyűrű is húzódt
nézőkből, a kik valóságos görög kórusát al-
kották a játszó-kvartettnek. Éjszaki, de
maga Jókai Mór is sokszor benézett a kerek
szobába s együtt kacagott a kacagókkal
holott egyébkor a nagy, ugynevezett olvasó-
terem felső sarkán üldögéltek s hallgatták
Balázs Sándor anekdotáit, Lauka Gusztáv
vidám elbeszéléseit az ötvenes évek rendő-
világáról, a melynek ő, mint Pálffy titkára
tevékeny tagja volt. De hát neki megbo-
csátották.

Jókai és Éjszaki sokszor a billard-asztal
mellé húzódtak és nézték a játszókat, rend-
szerint a fiatalabbakat. Egyszer Jókai azzal
a kérdéssel fordult hozzám, emlékszem-e az
ő mesterien billiardozó regényhősnének a ne-
vére? mert hogy ő elfelejtette...

Persze, hogy emlékeztem. Hiszen egyebet
sem teszek ötven esztendő óta.

— Dabiagurai Riparievics Metell... A Já-
tékos, a ki nyer főalakja...

— No, nemcsoda hogy elfelejtettem. Is-
tentelen cifra neve van... mondá Móricz,
mire Éjszaki nyomban kész volt ifjúkori em-
lékeiből hasonló cifra névtörténetek elmon-
dására. Ott mondta el *Ihász Gábor* ese-
tét, — a Kossuth barátját, — a kit egy-
szer a német profézor vallatván, azt kér-
dezte tőle:

— Wie heissen sie?
— Ihász... volt a felelet... Ihász...
— No ja aber zum Teuffel? Wie?
— Ihász... volt a stereotip felelet.

Csakhogy vasra nem verette a német.
Alig tudták neki megmagyarázni, hogy csak
ugyan *Ihász*nak hívják Gábor bácsit, a ki
Kossuthnak lett billiardozó társa.

Károly bácsi maga is művész volt a ka-
rambol-asztalon, méltó ellenfele nem is akadt.
Ott láttam karambolozni, mikor utolsó vig-
játékát, „Az utolsó lengyel követ Budán”
címűt adták a Nemzeti Színházban. Fleg-
mája ekkor sem hagyta el.

Mialatt a premierre előkészületei folytak s
más szerző izgatottan lesi a próbákat, a

AZ AKADÉMIKUSOK KORHŰ ÖLTÖZETBEN TŰZÉRSÉGI GYAKORLATOT TARTANAK.

A LUDOVIKA AKADÉMIA IFJUSÁGÁNAK TORNAVERSENYÉRŐL.

premier hullámszását, — ő nyugodtan lők-döste a piros és fehér golyóbist a zöld asztal egyik sarkából a másikba. Balázs Sándor izegve-mozogva integette:

— Fredj le a színházba, Károly...

— Meg tudnak azok bukni énnélkülem is... volt a válasz...

De nem volt igaz, mert a vigjáték szép sikert aratott. Szigeti bácsi, mint iszákos lengyel követ, a ki a királyi audiencia előtt leissza magát és nem tud bejutni a király színe elé, fényesen dülöre vitte a darabot. Károly bácsinak ez volt az utolsó irodalmi öröme.

Legutoljára Szigligeti temetésén voltunk együtt. Az elhunyt nagy író koporsóját a halottas kocsik körül nyolczan kísérték írók, mindegyikünk a szemedő egy-egy csücskét tartva kezében. Éjszaki volt az egyik.

A Rókus kórház előtt átadta Vizvárynak a szalagot.

— En már öreg vagyok... mondotta — meg aztán nagyon fáj a szívem Szigligetiért...

— És kiállt a sorból...

Aztán sokáig nem láttuk, fel-feljött néha, a maga szokott szerénységével meghúzódott, csöndesen, némán vett részt összejöveteleinkben, míg végre egészen elhallgatott.

A Jókai, a Szigligeti barátja, a mi kedves jó barátunk még csöndesebb, még hallgatagabb lett. Elnémult örökre...

Születésének évszázados fordulóján szeretettel hintek hamvaira virágot és kegyeletes ígéretet. Kedves, öreg elnökünk — nyugodjál csöndesen!

A GALAMB.

Elbeszélés. — Irta Körmeny Viktor.

Itéletidő következett. A fekete felhők csaknem leestek az égről. A távoli dörgés egyre erősebb lett és a villámok folyton élesebben cikáztak. A kirándulók sietve menekültek hazafelé és miközben az elrontott vasárnapot szidták, elkiseredett attakokat intéztek a villamosok ellen.

János gyalogszerrel igyekezett a bőrét menteni. Zivatarban nem mert villamosra ülni. Bérkocsinak híre-hamva sem volt a ligetben, de egyébként János azt sem tartotta célirányos alkalmatosságnak, a mikor égháború készül. Gyorsan mozgó tárgyakba könnyen beleüt a mennykő. Gyermekkorában János a kamrában szokott elbujni, ha megszerkesztett az ég haragja és gyáva, ijedős természetü maradt harminczöt éves korára is. Az Andrassy-uton próbált menekülni. Sietve, idegesen lépdelt és jól hallotta a szive dobogását. De már késő volt: az Oktogonnál utolérte a felhőszakadás és a mikor egy ijesztő csattanással — valahol nem messze — lecsapott, János rémült oldalszöve-késsel ugrott be a legközelebbi kapu alá.

A foga halkán vacogott, a mikor odaállt a lakók névjegyzéke alá és a szemét behunyva egy régi gyermekimádságot mormolt magában. Csak akkor nyitotta ki megint a szemét, a mikor egy csengő, nevető, üde leányhang a nevének szólította:

— János ur!

János csodálkozva riadt föl és nagyon megörült a hang tulajdonosának.

— Ilike! Hát maga hogy kerül ide?

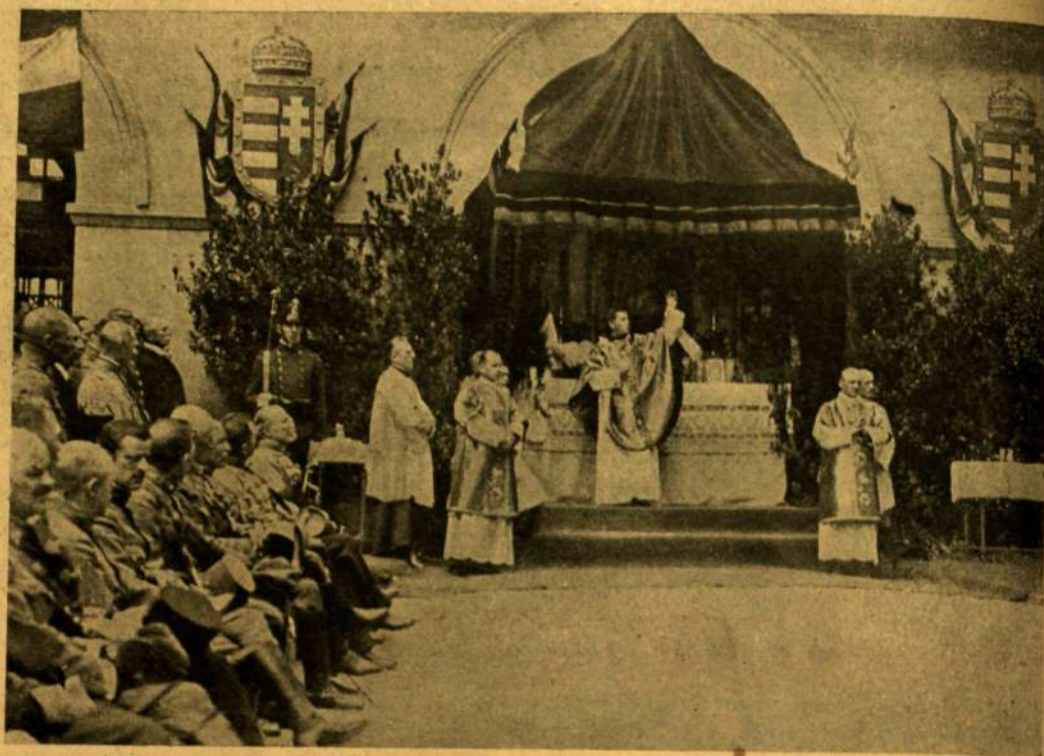
— Csak úgy mint maga, János úr. Az eső elől futottam be. A ligetben voltam az unokafivérrel és a villamosnál elvesztettük egymást. Ő följutott még, de engem lelöktek. Olyan durván az emberek. Azután gyalog igyekeztem befelé, a mig utól nem ért a zápor. Hogy zuhog!

Egy újabb villámcsapás kísérteties fényvel világított be a kapu alá.

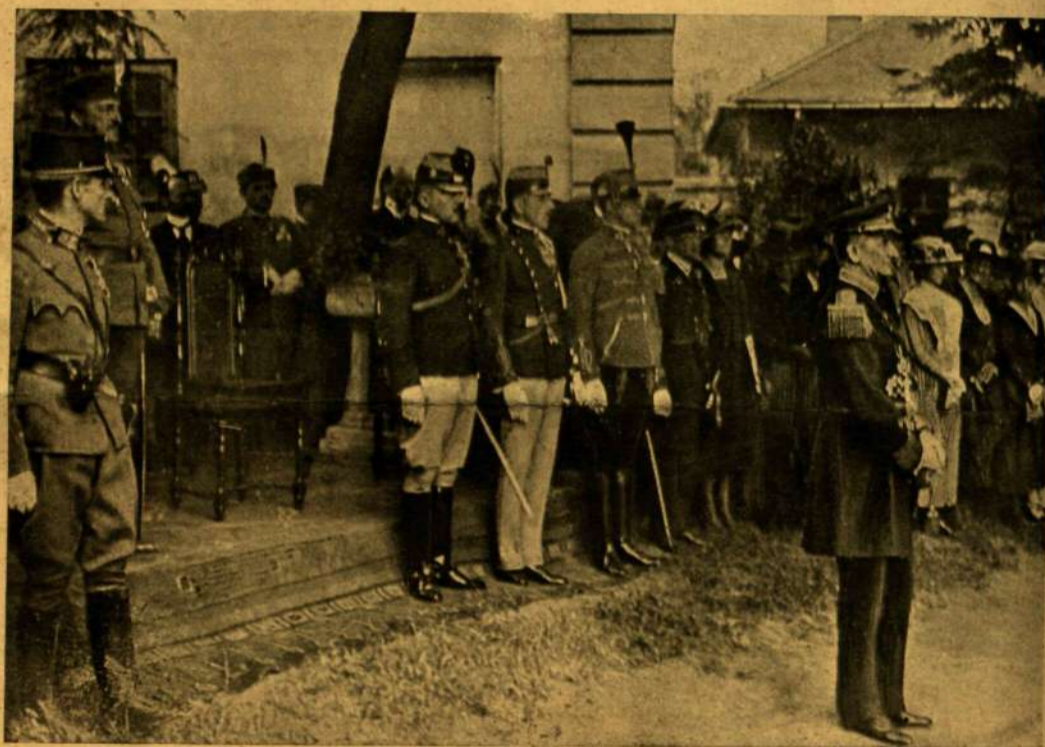
— És hogy villámlik! — mondta mély döbbenettel János. — Nem szeretem a zivatar.

— En sem. De azért nem félek tőle.

A lány ruháján erős nyomot hagyott a zápor. Kékvirágos zefir ingblúza lucskosan tapadt karcsu, fiús idomaihoz. Kalapján, a mit a kezében tartott, a tönkreázott margaréták szomorúan sirták sárga szemükből az esővizet.

ZADRAVETZ ISTVÁN TÁBORI PÜSPÖK BESZÉDET INTÉZ A LUDOVIKÁSOKHOZ.

HORTHY KORMÁNYZÓ AZ AKADÉMIKUSOK FELVONULÁSÁT NÉZI.

AZ 1919 JUL. 24-IKI ELLENFORRADALOM EMLÉKÜNNEPE A LUDOVIKA AKADÉMIÁBAN.

— Esernyőt kellett volna hozni, — dünynyögte János elkésett bölcsességgel.

Odakint elkiseredetten ömlött az eső. Mintha ezüstfüggönyt bocsátottak volna a két házior közé, a tulsó oldalt csak áttetsző árnyképek lehetett látni.

— Mit csináljunk? — kérdezte türelmetlenül a lány. — Hiszen ennek sohasem lesz vége!

A dörgés ritkult és János kezdett erőteljesebben az idegein.

— Hol lakik? — kérdezte a lánytól.

— A külső Krisztinában.

— Oda most nem indulhat el így.

— Csak esernyőm volna!

János tekintete véletlenül a lakásmutató táblára tévedt. Egyszerre hangosan fölkiáltott:

— Mindjárt lesz ernyő!

— Honnan?

— Egy barátom lakik itt a házban, a második emeleten. Várjon egy kicsit.

János folszaladt a második emeletre és öt perc múlva esernyővel tért vissza.

— Nagyszerű! — örvendezett a lány. — De hát hogyan csináljuk a dolgot?

János gondolkodott egy percig.

— Hát nézze, én a Dorottya-utcában lakom. Mindjárt a Fürdő-utca sarkán. Odáig

elmegyünk szépen együtt, onnan azután megával vízi az ernyőt és holnap visszaküldöm nekem.

— Jó.

Megindultak a zuhogó záporban és hogy jobban elférjenek az ernyő alatt, a lány belékarolt Jánosba.

— Megengedi?

— Hogyne, Ilike, csak egészen bátran. Hiszen mi régi ismerősök vagyunk.

— Csakugyan régi ismerősök voltak. Ifjú éveimben János is a Krisztinában lakott és jól emlékezett rá, hogy a lány a Lógody-utczában nőtt fel, az ő házuk szomszédságában. Ő már nagy diák volt, talán a hatodikba járt, a mikor Pusztai Ilike született. Valami szegény kis hivatalnoknak volt a gyermeke, de már a pályában olyan feltűnő szép volt, hogy a harmadik utcából is csodájára jártak az emberek. Tizenöt évig laktak egymás mellett és az utolsó két évben már a kinyílt bimbót látta a lányban János. Ő már akkor túl volt az első szerelmen, az első csalódáson és az első házasságon is. Gazdag nyársipolgarok egyetlen gyermeke, a kit pénzért háziasítottak össze egy még gazdagabb familia elkényeztetett lányával. A frigy várakozásán felül szerencsétlen volt és másfél év múlva elvált a fiatal pár.

— Hát?

— Feljön hozzám és megvárja, a mig elül a zivatar.

— De János úr! — csodálkozott a lány. — Nagyon kérem, tegye meg, jöjjön föl. Nem engedhetem így tovább.

A lány tétován nézett az arcába.

— No, ugy-e feljön? Már itt is vagyunk. Hiszen mi olyan régen ismerjük egymást...

A zivatar kegyetlenül dühöngött. Új felhők érkeztek Buda felől. Az esernyő is gyöngye védelemnek bizonyult, de meg sajnálta is egy kicsit Jánost a lány, annyira kiült arcára a beteges félelem. Rossz lehet ilyen időben egyedül lenni négy fal között.

— És fölmentem hozzá... Jánosnak két szobája nyílt a Dorottya-utczára, a harmadik emeleten. Illedelmesen megvárta az egyikben, mig a másikban a lány kissé rendbehozta a toaletjtét és a mikor elkészült, leültek az asztal mellé és elbeszélgettek az elmúlt időkről.

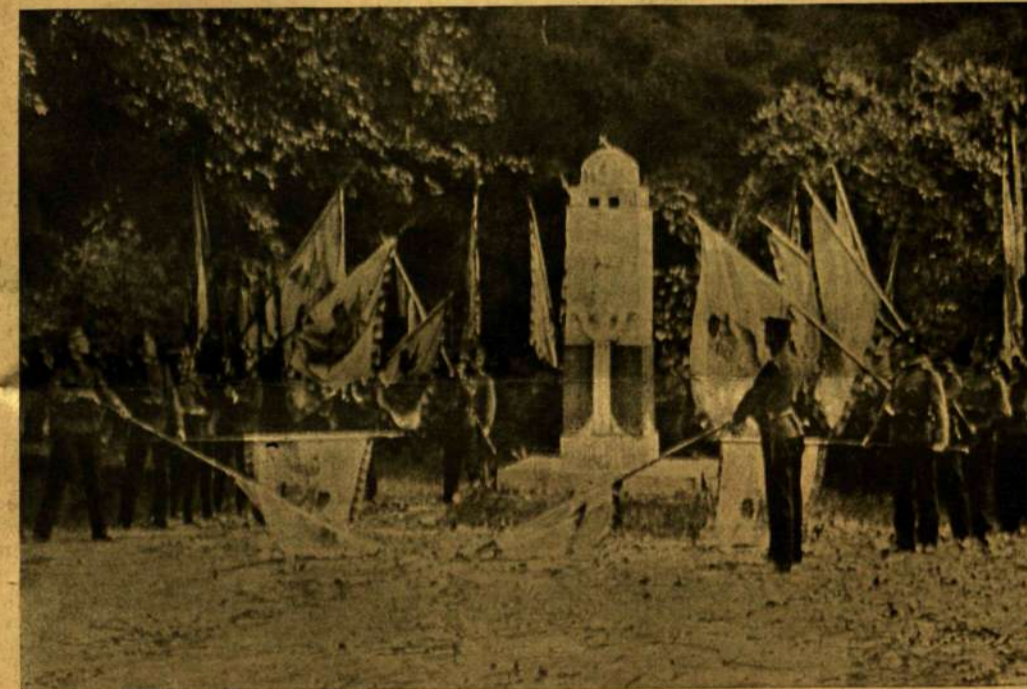
János megtudta, hogy a lány is árvaságra jutott és egy távoli rokonánál él rossz körülményben és rossz bánásmódban, mert keveslik, a mit az irodában keres. Minden szórakozása a vasárnapi kirándulás, a hova az unokafivére viszi el.

János eltűnődve hallgatta, a mit a lány beszélt. Olyan furcsa volt neki, hogy árva garszonlakásában egy fiatal lány csacsog,

mondta bizonytalanul János.

HORTHY, JÓZSEF FŐHERCEG ÉS FIA ÉS A KORMÁNY TAGJAI AZ ÜNNEPI MISE ALATT.

AZ EMLÉKMŰ LELEPLEZÉSE.

AZ 1919 JUL. 24-IKI ELLENFORRADALOM EMLÉKÜNNEPE A LUDOVIKA AKADÉMIÁBAN.

Akkoriban János gyakran találkozott Ilikevel, a kinek nyurga diákok udvaroltak és sőhajtozva sétáltak vele a Horváth-kertben. Néha meg is szólította a bájos gyermeket, kérdezett tőle egyet-mást és ha nagyon bátor akart lenni, megsimogatta piruló orcáját. Ot évvel ezelőtt azután, a mikor szülei gyors egymásutánban elhaltak, eladta a budai házat és Pestre költözött. Azóta nem látta Pusztai Ilit, a ki ezen a nyáron töltötte be huszadik évét.

Nagyon egymás mellé kellett bujniok az ernyő alatt, hogy elférjenek. A lány izmos karja szorosan odasimult a Jánoséhoz, a ki a nedves blúzon át is érezte a fiatal vér melegét. Az eső rendületlenül ömlött.

A mikor keresztülvágtak a Váci-köruton, hirtelen újra nekikezdett az égháború. Az első fülsiketítő csattanásra János karja idegesen rándult meg.

A lány akaratlanul is elnevette magát.

— Jesszus, hát ennyire fél?

János kinos zavarral felelt.

— Nem félek, csak idegesít.

A villámcsapások egymást érték. Gyilkos tűzük fénye lefutott az égről a házak közé, mintha láthatatlan óriások bengáli gyufát gyújtottak volna a felhők mögött.

— Ilike, maga most nem mehet haza, — mondta bizonytalanul János.

— Hát?

— Feljön hozzám és megvárja, a mig elül a zivatar.

— De János úr! — csodálkozott a lány. — Nagyon kérem, tegye meg, jöjjön föl. Nem engedhetem így tovább.

A lány tétován nézett az arcába.

— No, ugy-e feljön? Már itt is vagyunk. Hiszen mi olyan régen ismerjük egymást...

A zivatar kegyetlenül dühöngött. Új felhők érkeztek Buda felől. Az esernyő is gyöngye védelemnek bizonyult, de meg sajnálta is egy kicsit Jánost a lány, annyira kiült arcára a beteges félelem. Rossz lehet ilyen időben egyedül lenni négy fal között.

— És fölmentem hozzá... Jánosnak két szobája nyílt a Dorottya-utczára, a harmadik emeleten. Illedelmesen megvárta az egyikben, mig a másikban a lány kissé rendbehozta a toaletjtét és a mikor elkészült, leültek az asztal mellé és elbeszélgettek az elmúlt időkről.

vigasztaló napfény a sötét viharban. Már nyolcz felé járt az idő és János, a ki egy szomszéd család konyhájáról érkezett, két személyre rendelt ma estére vacsorát. Egy félóra múlva jóüzien falatoztak és a finom óbor a János szívét is bátrabbá tette.

— Tudja, Ilike, mire gondoltam? Arra, hogy most odakint özönvíz van és az én magányos lakásom a bárka, a hova bemene-kült a galamb.

A lány megnevésztette ajkát a tüzes itallal.

— En vagyok a galamb? — kacagott. — De hiszen akkor maga a Noé! Nem jó a hasonlat, mert Noénak hosszú szakála volt és öreg volt már nagyon.

— En sem vagyok már fiatal, Ilike. Legalább a szívem nem az.

— És elmondta ő is, mi történt vele azóta, hogy elkerült a Lógody-utczából. A lány emlékezett a feleségére.

— Szép menyasszony volt nagyon. Ott voltam az esküvőjükön a Krisztinában.

János keserűen legyintett a kezével.

— Eh, mi a szépség! Jóság, Ilike, jóság: ezt keresem én az életben.

A lány bólintott. Persze, a jóság többet ér. A mikor a cseresznyét is megették, fölkel a lány az asztaltól.

— No, most már megyek.

— De hiszen ömlik odakint!

— Még mindig? Szent Isten, hogy jutok én haza?

János megfogta a kezét.

— Hát muszáj hazamennie? Hiszen azt mondhatja otthon, hogy egy barátjánél maradt...

— És?

— És — itt marad nálam...

— De János úr!

— Nézze Ilike. A másik szobában kényelmes helyet készítették magának, én meg meghúzódok itt a diványon.

Már a kilenczet is elütötte. Az eső még mindig nem állt el. János újra felbontott egy boros üveget és mire azt is megitták, már szó sem lehetett róla, hogy a lány elindulhasson Budára. Ugy lett, a mint János kigondolta: Ilike szépen lefeküdt a hálószobában, ő pedig a nappaliban a diványra dült le. Egyiknek sem jutott eszébe, hogy az ajtót bezárja. Krisztinavárosiak voltak mind a ketten és a mikor jó éjt kívántak, azzal bucsuztak egymástól:

— Hiszen mi olyan régi ismerősök vagyunk.

Másnap a lány korán elment az irodájába, de előbb meg kellett esküdni János urnak, hogy ebédre hozzá jön és különben is még mindig esik az eső.

— A galambnak még nem szabad kirepülnie, — mondta János és megfenyegette ujjával a lányt.

Délben pompás ebédre érkezett vissza Ilike. Ő sem jött üres kézzel: egy szép piros rózsát hozott János urnak, a ki végte-lenül boldog volt.

— Ime, az olajág, — mondta, — nem sokára kiderül.

— És kiderült. Kora délután már megtetszett az ég kékje és Ilike bucsuzásra nyújtotta kezét.

— Isten vele, János úr. Köszönöm, hogy olyan jó volt hozzám. Régen ettem ilyen jól, mint tegnap este és ma délben.

János két kezébe fogta a lány kis kezét.

— Szóval, most másodszor repül ki a galamb és most már nem tér vissza, — mondta szomorúan. Most már kiderül és megint kezdődik az egyhangú, szürke élet.

Könnyű sóhaj röpített el a lány ajkáról.

— Így van megírva a bibliában...

János egy bátor mozdulattal magához vonta a piruló leányt.

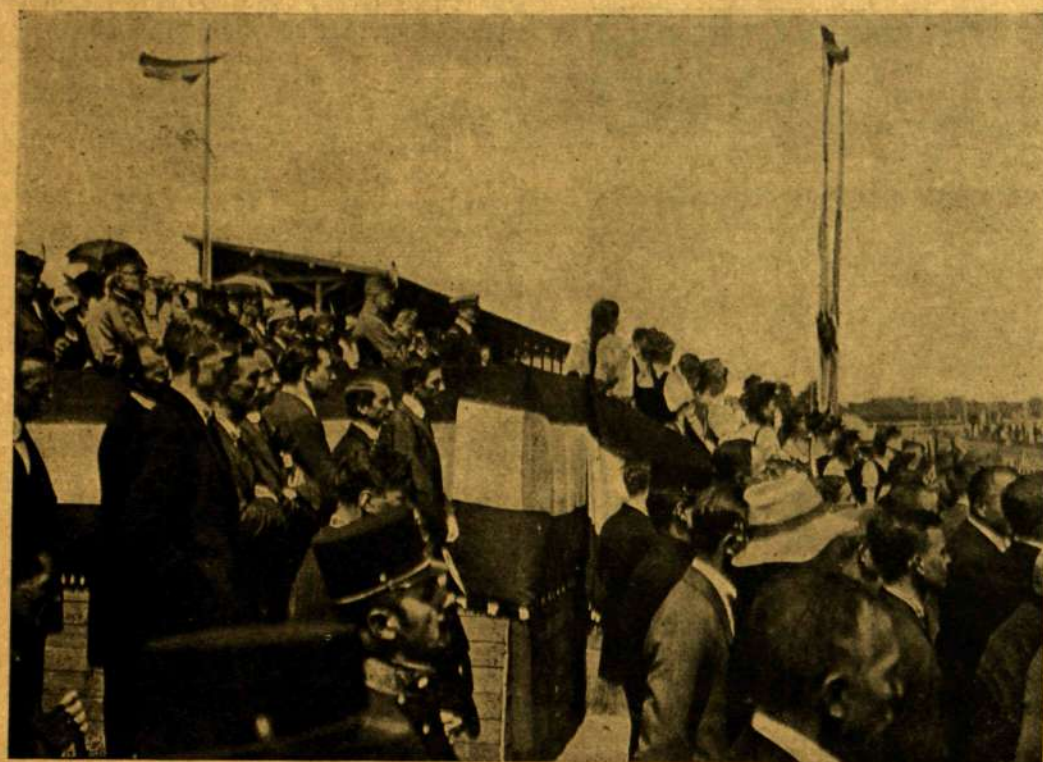
— De az özönvíz negyven napig tartott és az én boldogságom csak egy napig tartott?

Ilike arca most már biborszínű lett.

— A boldogsága? — rebegette.

— Igen, Ilike. És én úgy szeretném, ha az enyém is negyven napig tartana, vagy legalább is — örökre!

Akkor már egészen a karjában volt a lány és behunyt szemmel, édes boldogsággal fo-

HORTHY KORMÁNYZÓ ÉS JÓZSEF FŐHERCEG AZ EMELVÉNYEN.

A BUDAPESTI KÖZÉPISKOLÁK TORNAVERSENYÉRŐL.

gadta a csókot, a melylyel János úr eljegyzte magát.

— Látod, édes — dadogta gyermekes áradással a férfi — így szép, így jó az élet! Nem fogsz többet megázni...

— És te nem félsz többé a mennydörgéstől — nevetett a lány és újra csókra kényszerítette az ajkát.

Kint a foszló felhőkön nem volt szivárvány. De a szívükben ott nevetett frigyük hétszínű boldogsága...

UJ KOZMOLÓGIA.

Az asztrofizikának mindig megoldhatatlannak látszó problémája volt az, hogy honnét pótolja a Nap a kisugárzott hőenergiáját? Fontos ez a kérdés az emberiségre nézve is, mert a földi élet a Nap sugárzásából él s ha ez a sugárzás csökken és végül elmarad, akkor vele együtt megszűnik minden élet is. Már csak ezért is érdekel mindnyájunkat, hogy meddig tarthat el a Nap energiakészlete s vane valami, a mi megakadályozza vagy meglassítja a Nap kihűlését és ezzel együtt az egész naprendszer életének elmúlását. A régi fizikai ismereteink szerint egyetlen forrás állott a Nap rendelkezésére, hogy pótolhassa a kisugárzott energiát és bizonyos ideig fenn tudja tartani a mostani hőfokát és ez az összehúzódása folytán keletkező hő. Ki lehet számítani, hogy az összehúzódás révén előálló hő csakugyan elég arra, hogy folytonosan pótolja a kisugárzott hőmennyiséget, ha az összehúzódás olyan mértékű, hogy évszázadonként hat kilométerrel kisebbdik a Nap átmérője. Ebből az adatból az következik, hogy a Nap kora körülbelül 18 millió év és még néhány millió esztendő van hátra addig, míg a Nap annyira összehúzódik, hogy anyaga a gázneműségből cseppfolyósá sűrűsödik s attól kezdve rohamosan hűl ki, mert összehúzódásból csak addig fejlődik hő, a mi a test gázállapotú.

Emberi szempontból a millió esztendő felérnek a végtelenséggel, de már a földünk életében is eltörpülnek, mert a geológiai folyamatok még sokkal hosszabb időket mutatnak. A Nap életkorául adódott 18 millió esztendő meglepően kevés, ha csak a geológiai korszakokkal mérjük is össze és ezért az asztrofizika belátta, hogy az összehúzódás teóriája nem elég a Nap hőenergiájának megmagyarázásához. Ezért mondta Newcomb: „A Nap semmi esetre sem sugározhat ki magából még hosszú ideig akkora hőt, a mekkorát mai mértékben kibocsát magából, ha csak valami „csoda” által meg nem szaporodik az energiakészlete.” Húsz esztendő-

vel ezelőtt csak valamilyen csoda segítségével remélte megoldhatni a Nap energiájának problémáját s a csoda azóta csakugyan be is következett a radioaktivitás felfedezésével.

Az atómbomlás tüneténye, a mely első pillanatban úgy látszott, megdönti az energia megmaradásának elvét, nemcsak a fizika és kémia látókörét szélesítette ki s nyújtott egyszerre beláthatatlan perspektívát a fizikus számára, hanem új lehetőségeket teremtett a többi tudományokban, a geológiában és a kozmológiában is. Az atómbomlás nagyon lassú, de folytonos, szakadatlanul működő, befolyásolható energiaforrás a természetben s épen ezek a tulajdonságai azok, a mik miatt jelentős szerepe kell hogy legyen a kozmikus fejlődésben, a hol szintén ilyen lassú, de következetes, feltartóztathatatlan folyamatokat látunk mindenfelé.

A geológusok voltak az elsők, a kik a radioaktivitás új tudományát alkalmazták a saját szakmájukban és olyan eredményeket értek el, hogy azzal meglepő módon igazolhatták az atómbomlás szerepének rendkívüli fontosságát a kozmikus jelenségekben. Strutt és Joly mindenekelőtt megvizsgálták a földkéreg kőzetait rádiumtartalmukra nézve s az eredményből máris meglepő következtetésekre jutottak. Bármily csekély is a rádium és a rokon elemek abszolút mennyisége a földben, kiderült, hogy a sugárzásuk mégis elégséges ahhoz, hogy a föld kihűlését megakadályozzák. Tudjuk már régóta azt, hogy a föld felszínéről mennyi hő sugárzik ki a világűrbe és Strutt arra a következtetésre jutott, hogy ha a földnek csak körülbelül 60 kilométernyi felszíni kérgében van rádium és uránium a megfigyelt mértékben, akkor ez már elég annak a hőnek a pótlására, a mit a föld kisugároz az űrbe. Épen ezért valószínűnek kell tartanunk, hogy a 60 kilométer vastag kéreg alatt más anyagoknak kell lenniük a föld belsejében, mint a felszínen, olyanoknak, a mikben nincs rádium, mert különben a földünknek egyre melegednie kellene és feltétlenül melegebbnek kellene lennie, mint a miylen. A föld hőmérsékletének fennmaradása ezzel több ezer millió évre biztosítja van, tudniillik annyi időre, a mekkora a rádiumot létrehozó uránium élettartama. Az uránium ugyanis 7 és félszáz millió év alatt alakul át folytonos energiásugárzás mellett rádiummá.

A geológia számára korszakot alkotó eredmény ez a megállapítás s a jövőben folyton számba kell venniük a geológusoknak a kőzetek radioaktivitását, ha meg akarják magyarázni a földkéreg alakulatait. A hegyképződéseknek egészen új elméletét kell fel-

állítani azon az alapon, hogy a rádium helyenként nagyobb mennyiségben halmozódhat fel s ezáltal ott nagyobb hőmérséklet áll elő, mint azt például a Szimplon-alagút fűrésánál is tapasztalták. Eddig a hegyképződés elmélete a lerakódások és emelkedések korszakainak egymásra következésein alapult, ezentúl a rádium különböző mennyiségű lerakódásait is elegendőnek kell tartanunk arra, hogy hatalmas geológiai átalakulások származzanak belőle.

Ha a föld hőmérsékletét ezentúl állandónak tekinthetjük legalább is az uránium nyolczadfelezer milliárd esztendőt kitevő élettartama alatt, akkor közelfekvő gondolat a Nap energiájának állandóságát is ugyanúgy magyarázni meg. A Nap kisugárzása azonban összehasonlíthatatlanul nagyobb, mint a földé, tehát a rádiumnak jelenlétével nem magyarázhatjuk meg minden hő pótlását. Ha csak a rádiumnak akarnók tulajdonítani a Nap hőt, akkor a Nap anyagának jó részben urániumból kellene hogy álljon, a mit viszont a szinképelemzés egyáltalán nem tesz valószínűvé. De ha rögtön első pillanatra nem is lehet kielégítő mértékben az atómbomlásra hárítani a Nap kisugárzott energiájának pótlását, egészen bizonyos, hogy úgy a Nap, mint az állócsillagok belső hőjének eredetében és fennmaradásában nagy szerepet kell hogy játsszék az atómbomlás folyamata. Sajnos, még nagyon az elején vagyunk az anyag belső energiájáról szóló tudományunknak és még sokat kell megtudnunk, hogy tisztán lássuk ennek az energiának a szerepét, de annyit máris bizony állíthatunk, hogy ez az energia a legfontosabb kozmikus energia.

Nemcsak a Nap hevének regenerálódása vezet el a radioaktivitáshoz. Általában az egész világegyetemben mindenütt hatalmas hőcentrumokat látunk, izzó óriási égéstereket, a mikről sohasem sejtettük, hogy miért izzanak, miért nem hűltek már ki az eddig elmúlt végtelen idők alatt? A naprendszer keletkezéséről szóló régi elméletekben mindig nyílt kérdés volt, hogy honnan keletkezett, hogyan gyűlt össze az a rengeteg hőenergia, a mi a Napban felrakódott s minden számítás szemmel láthatóan meg sem tudta közelíteni a valóságot. Newcomb maga is őszintén beismerte, hogy csak valami csodával lehet megmagyarázni a világegyetem életét s ez a beismerés annak idején teljesen jogosult is volt. Olyan váratlan és meglepő felfedezésnek kellett jönnie, mint a radioaktivitás, hogy végre biztosabb alapra juthasson a világegyetem életéről szóló tudásunk is.

Ezelőtt azt kellett hinnünk, hogy egy lassan haldokló világ lakói vagyunk, mert nem láttunk sehol reményt arra, hogy az elfogyasztott energia helyett új álljon rendelkezésünkre. Most egyszerre eltűnt ennek a gondja s mérhetetlenül kitolódott a mult és jövő határa; mert a világunkat alkotó anyagok belső energiájában megvan az a képesség, hogy folytonosan megifjodjék, mint a hogy annak a pár ismert radioaktív elemnek léte is elegendő már ahhoz, hogy egyszerre sok ezermillió esztendőre állandóvá tegye a földi életet. Sztrókay Kálmán.

A VATIKÁN PINCZÉI.

Regény. (Folytatás.)

Irtá André Gide. — Francziából: König György.

A poloskáknek egészen különös szokásaik vannak. Megvárják, míg a gyertya el van oltva, mihelyt azonban sötétben érzik magukat, azonnal rávetik magukat az áldozatra. Nem találomra indulnak utnak, hanem egyenest a nyakra vetik magukat, melyet legjobban szeretnek; némelykor a csuklót is ellepik s van olyan is, a mely különösképen a bokákat kedveli. Az ember nem is tudja, hogy az alvó bőre alá mi célból lövelik azt a finom, izgató olajat, melynek hatása a legkisebb dörzsölésre is türethetlenné válik. Fleurissoire oly erős viszketés érzésére ébredt, hogy felgyújtotta a gyertyát és a tü-

körhöz szaladt. Itt alsó állkapcsa alatt egy apró és nehezen kivethető fehér pontokkal teleszórt vörös foltot vett észre, de a lámpa rosszul világított, a tükör fakó volt s az ő tekintetét is elhomályosította az álom... Ismét visszafeküdt, folyton vakaródzva és ujból eloltá a gyertyát, de csak azért, hogy öt percetzel később, a mikor az érzés már türethetlenné vált, ujból meggyújtsa. A mosdóhoz rohant, megvizsgálta a korszóban zseb-kendőjét és ráborította a gyulladásban lévő területre, mely mindinkább nőtt, most már a vállpercére is lehúzódt. Amadé azt hitte, hogy valami betegség támadta meg és imádságba fogott. Azután ujból eloltá a gyertyát. A borogatás hűvössége által okozott enyhülés nagyon is rövid ideig tartott ahhoz, hogy a páciens elallasson, mert az égés kínjához hozzájárult az átnedvesedett gallér kellemetlen érzése is, melyet most már könnyeivel is áztatott. Rémülten ugrott fel: poloskák! hisz ezek poloskák!... Csodálkozott rajta, hogy eddig ez nem jutott eszébe, miután azonban ezt a rovarot csupán névről ismerte, hogyan gondolhatott volna rá, hogy egy ilyen meghatározhatatlan érzés azonos az ő harapásával? Kiugrott az ágyból és harmadszor is meggyújtotta a gyertyát.

Elméletekhez ragaszkodó és ideges ember lévén, úgy, mint sok más ember, hamis fogalmat alkotott magának ezen állatokról és undortól eltelve, mindenhol kereste őket a testén, de nem talált egyet sem. Már-már azt hitte, hogy tévedett és csakugyan valami betegség támadta meg. A lepedőn sem talált semmit, de mielőtt visszafeküdt volna, az a gondolata támadt, hogy felemeli a vánkost. Ekkor megpillantott három egészen piczike fekete pontocskát, melyek sietve elbújtak a lepedő egyik ráncában. Ők voltak!

A gyertyatartót az ágyra helyezte, üzébe vette őket. Felbontotta a ráncot a lepedőn s öt darabot fedezett fel. Annnyira undorodott tőlük, hogy nem merte volna bepiszkítani velük az ujjhegyét, sietve bedobta mind a mosdótábla. Másodperczekig nézte, mint küzdenek a folyadékban; boldog volt, bosszúvágya kielégülést nyert. Visszafeküdt az ágyba és elfújta a gyertyát.

A viszketés azonnal megkettőződött és új területet csatlakozott a régihez, a tarkóján. Kétségbe esve, ujból világosságot csinált, felkelt és levetette az ingét, hogy most már alaposan szemügyre vegye a gallért. A varrás mentén csakugyan fel is fedezett három pirosas, csaknem észrevehetetlen pontocskát. Ezeket a vásznon egyon nyomta, a mi által kis folt keletkezett. Alig volt hajlandó elhinni, hogy ezek a ronda kis állatkák csakugyan már igazi poloskák lehetnek, de az-

NEM, NEM SOHA!

után ujból felemelte a vánkost és ráakadt egy óriási nagyra: ez volt nyilván az anyjuk. Ettől a szerencsés fogástól felbátorodva, felizgatva, felemelte a vánkost, felbontotta az ágyat és rendszeresen, csaknem élvezettel fogott hozzá a kutatáshoz. Ugy rémlett neki most már, hogy mindenhol poloskákat lát. Összevissza azonban csak négyet sikerült megfognia, visszafeküdt az ágyba és sikerült egy óráig aludnia.

Fájdalmi azonban ujból kezdődtek, mire meg egyszer belefogott a vadászatra, végül azonban, kimerülten hagyta magát csipni és rájött, hogy a fájdalom sokkal hamarabb elmúlik, ha nem nyul a fájó testrészekhez. Hajnal felé az utolsók is jóllakottan ott hagyták. Mély álomba merült, melyből csak a háziszolga keltette föl, mikor már indolni kellett a vonathoz.

Toulonban a bolhákkal volt baja.

Biztosan a vasuton szedte fel őket. Egész éjszaka vakarózkodott és forgolódott az ágyában és nem tudott elaludni. Érezte, a mint végig futnak czombjain, csiklandozzák lágyukat és nem hagyják békén. Érzékeny bőre felhőlyagosodott harapásait nyomán és a folytonos vakarózkodás következtében gyulladása jött. Többszörösen felgyújtotta a gyertyát, felkelt, levetette az ingét, megint felhuzta, de egyet sem tudott megtalálni. Alig hogy egyet-egyet megpillantott egy másod-

percze, mindjárt tovább ugrott és még ha véletlenül meg is fogott egyet és azt hitte, hogy most már vége van, a mikor ujja között összeszorította, ujból teleszította magát levegővel és tovább ugrott úgy, mint azelőtt. Már-már visszakívánta a poloskákat. Dühbe jött és az eredménytelen vadászat okozta idegesség teljesen elrontotta az álmát.

A csipések következtében keletkezett hólyagok másnap nem hagyták nyugodni, míg viszont újabb és újabb érzékenységek a testén arra figyelmeztették, hogy bolhák még mindig látogatják. Az óriási hőség lényegesen hozzájárult a rosszulléthez. A vasuti kocsi teli volt munkásokkal, a kik ittak, pipáztak, köpködtek, bőfögték és olyan foghagymás disznósajtot ettek, hogy Fleurissoire több ízben azt hitte már, hogy rosszul lesz. Nem merte azonban elhagyni a szakszt egészen a határig, mert attól tartott, hogy a munkások, ha majd meglátják, hogy más szakaszban foglal helyet, azt találják hinni, hogy társaságuk nem volt a kedvére. Abban a szakaszban, a melybe ezután került, egy terjedelmes szoptatósdajka váltogatta épen a kis baba pelenkáját. Ennek dacára is aludni próbált, a miben azonban kalapja akadályozta. Fekete szalagos lapos szalmakalap volt a fején, úgynevezett matrózkalap. A míg rendes helyzetében hagyta a kalapot, a merev karimája meggátolta abban, hogy támaszkodjék, ha mélyebben a fejére huzta, hogy támaszkodhassék, a kalap előre zuhant, a mikor viszont jól hátra szorította, a kalap karimája beékelődött a fal és a nyaka közé, úgy, hogy elülső része mint egy szelep működött a homloka fölött. Elhatározta végül, hogy egészen leteszi és fejét egy selyemkendővel takarja be, melylyel, hogy a világosság ne zavarja, szemét is beborította. Az éjszakára vonatkozólag már Toulonban megtette a kellő óvintézkedéseket, egy skatulya rovarport vásárolt és elhatározta, hogy bármily árat kelljen is fizetnie, a legjobb szállodába fog szállani, mert érezte, hogy ha ma este sem tud aludni, siralmas testi kondícióban érkezik majd Rómába, szabad prédaul minden szabadkőművesnek.

A genuai vasútállomás előtt ott állottak a főbb szállodák omnibuszai. Egyenesen a legdiszesebbhez fordult a nélkül, hogy a szolga morcz fellépésétől hagyta volna magát megfélemlíteni, ki szánalmas podgyászát gondja alá vette. Amadé azonban nem akart megvárni ettől a darabtól és nem engedte meg, hogy a kocsi tetéjére tegyék, követelte, hogy ott legyen mellette a kocsi padkájának vánkosán. A szálloda előcsarnokában jólesett neki, hogy a portás francziául szólott hozzá, ez bátorságot öntött belé és nem érte be azzal, hogy nagyon jó szobát kért, hanem érdeklődött az ár után is és elhatározta, hogy tizenkét frank alatt egyik szoba sem lesz elég jó neki.

Az a tizenhét frankos szoba, melyet végül

ISKOLÁS LEÁNYOK FELVONULÁSA.

A BUDAPESTI KÖZÉPISKOLÁK TORNAVERSENYÉRŐL.

elfogadott, miután többet végignézett, tágas és tiszta, ha nem is tulságosan előkelő volt. Az ágy, egy szép rendes rézgy, a szoba közepe felé volt beállítva és nyilván lakatlan, — nem lehet rovarporral megsérteni. A mosdó hatalmas szekrényben volt elrejtve. Két tágas ablak nyílt egy kertre s Amadé kihajolva az éjszakába, hosszasan nézte a sötét lombokat s megvárta, míg a hűs levegő lassacskán lecsillapítja látát és elálmosítja. Az ágy fölött egy tüll-lepel borult három oldalról ködfátyolhoz hasonlóan az ágyra, kis zsinórokkal fel lehetett emelni, mint a vitorlát. Fleurissoire felismerte mindebben a szunyogháló intézményét, melynek használatát mindig megvetette.

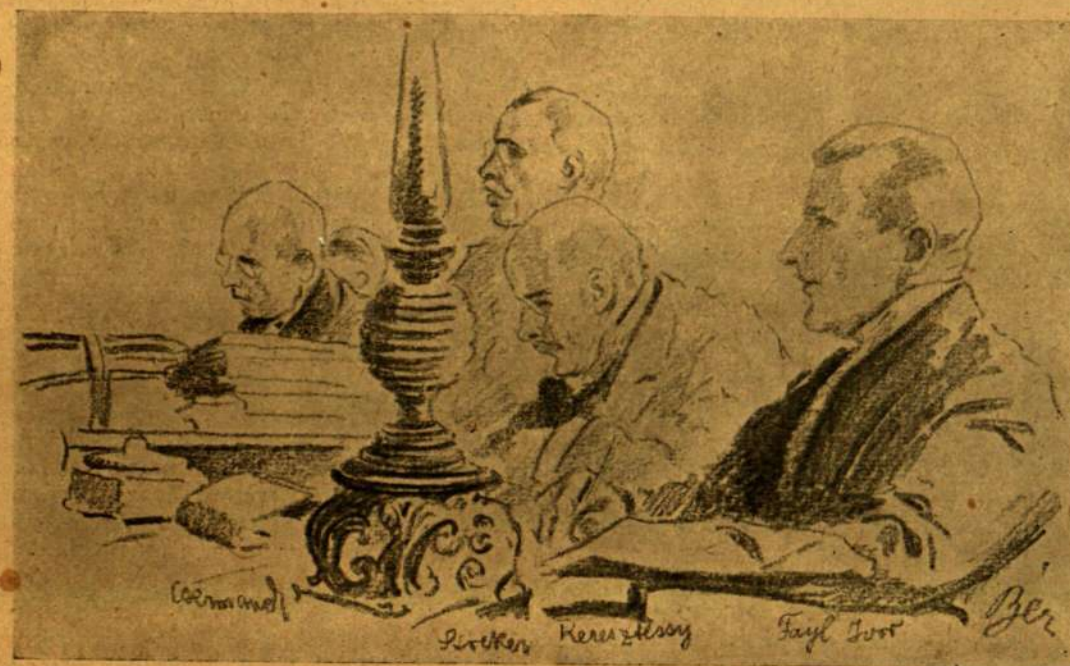
Mosakvás után kéjesen terült el a frissen vetett ágyban. Az ablakot nyitva hagyta, — nem egészen nyitva ugyan, mert úgy tartani lehetett volna hűléstől, vagy szemgyuladástól, — hanem csupán az ablak egyik szárnyát csukta be, hogy a légáramlatok ne ériék közvetlenül, felirta kiadásait, elmondta imáját és elottorta a villanyt.

Épen aludni készült, a mikor valami magas hangu muzsikálás eszébe juttatta azt az óvintézkedést, melyet elmulasztott megtenni, s a mely szerint az ablakot csak akkor szabad kinyitni, a mikor már nincs világosság a szobában, minthogy a fény vonzza a szunyogokat. Eszébe jutott az is, hogy valahol azt olvasta, hogy az ember hálát adhat az Istennek, a miért ezt a repülő rovart olyan különös muzsikával áldotta meg, mely az alvó embert épen abban a perczen figyelmezteti a veszélyre, a mikor megcsipi. Köröskörül leeresztette az áthághatatlant mousseline-függönyt. „Ez mégis csak sokkal jobb, gondolá magában már-már félálomban, mint azok a száraz fűből gyártott kis kúpecskák, miket *fidibusz* név alatt Blafaphas papa árul. Azokat kis vastányérkán gyújtja meg az ember s miközben elégenek, hatalmas narkotikus füstöt terjesztenek, mely mielőtt még elkábítaná a szunyogokat, csaknem megfojtja az aludni szándékozó embert. *Fidibusz!* Micsoda különös név! *Fidibusz!*...” Már aludt, a mikor hirtelen orra balszárnán éles csipést érzett. Odanyúl s míg tapogatta a csakhamar felduzzadó bőrt, csipést érzett a csuklóján. Majd valami gyors zümmögés a füle mellett! Szent Isten! Bezárta a függönyök közt az ellenséget. Hamar a kapcsolóhoz nyult és felgyújtotta a villanyt.

Csakugyan, a szunyog ott volt a szunyogháló tetején, de belül. Amadé, ki kissé messzelátó volt, felállott az ágyban. De hogyan üsse agyon azon a lehetségesen finom függönyön?... Mindegy! Rásuhintott tenyerével, oly gyorsan és oly erősen, hogy azt hitte: kilukad a szunyogháló. Biztos, hogy

a szunyog ott volt. Kereste is szemével a holt-testét, de nem talált semmit, hanem egy újabb csipést érzett a térdén.

Hogy testéből minél nagyobb területet megvédelmezzon, visszabújt az ágyba s így is maradt vagy egy negyedóráig, nem tudva mit csinálni és nem merte elotlani a villanyt. Végül minthogy nem látott és nem hallott semmit, kissé megnyugodva sötétséget csinált. Mire a szunyog újból rákezdett a muzsikára.

A TÖRVÉNYSZÉK.

A NÉPBIZTOSOK PÖRÉNEK TÁRGYALÁSÁRÓL. — Bér Dező rajzai.

Kiemelte egyik karját a paplan alól és arca közelében tartotta, hogy időnként, a mikor azt képzelte, hogy az ellenség már jól elhelyezkedett homlokán vagy arczán, hatalmasat rácsapjon. Rögtön utána azonban ismét hallotta a hegedűszót.

Ezután az a gondolata támadt, hogy be-takarja a fejét a selyemkendővel, a mi azonban lényegesen zavarta a lélekzésben és nem gátolta meg a szunyogot abban, hogy meg ne csipje az állát.

Ezután az állat nyilván jóllakva, csendben maradt. Legalább is Amadé, ki végtére elszenderült, már nem hallotta. Levette a selyemkendőt és lázas álomba merült. Egész idő alatt vakaródzott. Másnap reggel orra, mely természetlő fogva sasorr volt, egy részeges ember orrához hasonlított. A térdén levő csipés hatalmasan megdagadt, a másik pedig az állán valóságos tűzhányóhoz hasonlított, — a mire külön is felhívta a borbély figyelmét, mikor Genuából való távozása előtt megborotválkozott, hogy megfelelő külsővel érkezék Rómába.

II.

Rómába érve, mikor a pályaudvar előtt ácsorgott, táskájával a kezében, fáradtan, tájékozatlanul s annyira tanácstalanul, hogy semmire sem tudta rászánni magát és csupán arra érzett erőt, hogy visszautasítsa a szállodai portások tolokodását, Fleurissoire-az a szerencse érte, hogy egy francziául tudó facchinóra akadt. Baptistin marsellei születésű volt. Még csaknem sima képi, eleven szemű, délfrancia fia, ki Fleurissoireban fölismerte földjéjét s ajánlkozott, hogy vezetője lesz és elviszi táskáját.

Fleurissoire a hosszú utazás alatt szorgalmasan tanulmányozta Baedeckerét. Valami ösztön, előérzet vagy belső értesülés csaknem azonnal elfordította a Vatikántól vallásos aggodalmát s egész érdeklődését az Angyalvárra, Hadrián császár egykori mauzoleumára összpontosította, erre a híres börtönre, melynek titkos zárkái valamikor híres foglyokat rejtettek, s a melyet állítólag földalatti folyosó köt össze a Vatikánnal.

Megnézte a tervrajzot. — „Itt kell lakást találnom”, — határozta el magában s mutatóujjával rábökött a Tordinona rakpartra, szemben az Angyalvárral. Valami gondviselészerű véletlen folytán épen ide akarta vezetni Baptistin is, nem épen a rakpartra, mely tulajdonképen egy országút, hanem a közvetlen közelében levő Via dei Vecchierellibe. Ez a harmadik utca, ha az ember az Umberto-hídtől indul, a melyik a töltésre torkollik. Tud ő itten egy csendes házat (a harmadik emelet ablakából, ha az ember egy kissé előre hajlik, meg lehet látni a mauzoleum tetejét), a hol nagyon kedves

AZ ÜGYÉSZ FELOLVASSA A VÁDIRATOT.

ARATÁS BUDAPEST KÖRNYÉKÉN.

hölgyek a világ minden nyelvén beszélnek, de az egyik különösen francziául.

— Ha Uraságod fáradt, mehetünk kocsin is, elég messzi van... Igen, ma este hűsebb a levegő, mert esett az eső; kis gyalogséta a hosszú utazás után jól fog esni... A táska nem nagyon nehéz, könnyen elviszem odáig... Hogyan, először van Rómában? Uraságod talán Toulouseból érkezik?... Nem, Pauból. Megmondhattam volna a kiejtése után.

Ekként beszélgetve folytatták útjukat. A Via Vinale-n indultak el, majd a Via Agostino de Pretisen haladtak tovább, mely a Vinale-t összeköti a Pincioval. Ezután, a Via Nazionale-n át elérték a Corsot, melyen áthaladtak, onnan pedig névtelen utcák labirintusán keresztül hatoltak előre. A táska nem volt oly nehéz, hogy a facchinót megakadályozza hosszú lépeteiben, melyeket Fleurissoire csak kinnal tudott követni. Szörnyű fáradtan és beteg a hőség-től, biccegett mellette.

— Itt vagyunk, — jelent ki végül Baptistin, mikor Fleurissoire kegyelemért akart könyörögni.

A Via dei Vecchierelli, egy sötét és szűk sikátor oly hatást tett Fleurissoire-ra, hogy alig mert befordulni ebbe az utcába. Baptistin mindeztal a jobboldalon levő második háza mindjárt befordult. A kapu csak néhány méternyire állott a rakpart sarkától. Ugyanebben a perczen Fleurissoire egy bersaglieret látott onnan kijönni és az előkelő uniformis, melyet már a határon is látott, megnyugtatta, mert gyermekies bizalommal volt eltelve a hadsereg iránt. Néhány lépést tett előre. Egy nő jelent meg a küszöbön, nyilván a fogadó tulajdonosa és barátságosan rámosolygott. Fekete selyemkötény volt rajta, karperec a karján és világoskék selyemszalag a nyakán. Szurkoszínű fekete haja magas tornyot alkotott a fején s hatalmas teknőcfésű ékesítette.

— A táskád már fent van a harmadik emeleten, — mondá Amadénak francziául, ki a tegezdedben olasz népszokást vélt felismerni, vagy talán a francia nyelv fogyatekos ismeretének tulajdonította azt.

— Grazia! — felelé mosolyogva.

Grazia! Ez a szó: köszönöm, volt az egyetlen olasz szó, a mit tudott s illőnek találta, hogy nőnemben használja, a mikor egy hölgy-gyel beszélt.

Elindult a lépcsőn, de minden néhány lépcsőfok után lélekzetet kellett vennie, annyira fáradt volt és a mocskos lépcső egyáltalán nem öntött több bátorságot beléje. Minden tíz lépcsőfok után kis pihenő volt, a lépcső minduntalan eltért az egyenes irányból és háromszor is irányt változtatott, a míg felért az emeletre. Az első pihenő plafonján, szemben a bejárattal, kalitka volt kanári madárral, melyet az utcáról látni lehetett.

A második pihenőn egy rühes macska valami döglött halat rágott és le akarta nyelni. A harmadik pihenő folyosójára nyitlak a mellékhelyiségek, melyeknek tárva-nyitva levő ajtain keresztül Amadé az ülődeszka mellett valami hosszúkas sárga agyagedény-

ből kis seprő nyelét látta kinyúlni. Ezen a pihenőn nem állott meg.

Az első emeleten valami gázserű láng fényénél Amadé egy nagy üvegajtót vett észre, melyen fényükvesztett betükkal ezt a felirást ismerte fel: „Saloné, de a szoba sötét volt. Az üvegajtón keresztül a szemben levő falon egy nagy aranyozott keretű tükröt tudott csak kivenni.

Már a hetedik pihenőre ért, a mikor egy második katoná, ez alkalommal tüzer jött ki az egyik szobából és nagy sietségében nekiszaladt, majd hangos kacagással olaszul mormogott valami bocsánatkérést, tovább rohant, miután az ő egyensúlyát helyreállította. Fleurissoire ugyanis már úgy dülöngött, mintha részeg volna s alig várta, hogy lefekhessen. Míg az első látott uniformis megnyugtatta, ez a második inkább nyugtalanította.

— Ezek a katonák nagy zajt fognak itt csapni, — gondolta magában. — Szerencse, hogy az én szobám a harmadik emeleten van; még jobb, hogy alattam vannak.

Alig hagyta el a második emeletet, egy lenge házi ruhájú, fésületlen nő szaladt feléje a folyosón és megszólította.

— Nyilván összeeserél valakivel — gondolta magában és tovább sietett felfelé, szemelt másfelé irányozva, abban a hiszemben, hogy tekintete zavarba hozhatná a hiányosan felöltözött hölgyet.

Alig tudott lélekzeni, mikor végre a harmadik emeletre érkezett. Ott találta Baptistint, ki egy bizonytalan koru nővel olaszul beszélgetett. Ez a nő rendkívül emlékeztette, bár kevésbé kövér kiadásban, Blafaphasék szakácsnőjére.

— Az Ön podgyászja a 16. számú szobában van, harmadik ajtó. Tessék vigyázni, egy vödör van az ajtó előtt.

— Kitétem a folyosóra, mert folyott, — magyarázta a nő francziául.

A 16. szám ajtaja nyitva volt. Az asztalon gyertya égett, mely megvilágította a szobát, sőt még a folyosóra is vetett egy kis fényt. A 15. szám előtt, egy pléh vödör mellett, nagy pocsolva fényelt a padlón, Fleurissoirenak azonban sikerült szerencsésen átlépnie rajta. Kellemetlen illat áradt onnan. Tászkája egy széken állott. A mikor a szoba fülledt levegőjébe ért, Amadéval forogni kezdett a világ s az ágyra dobva esernyőjét, kendőjét és kalapját, lerogyott egy karosszékre. Homlokáról patakzott az izzadság, azt hitte, hogy menten elájul.

— Ez Karola ő nagysága, ő beszél francziául, — jegyzé meg Baptistin.

Mind a ketten bejöttek a szobába.

— Ugyan kérem, nyissa ki kissé az ablakot, — sóhajtott Fleurissoire, maga képtelen lévén felkelni a karosszékből.

— Hát bizony meleg van! — mondá Karola, ki maga is kis illatos zsebkendővel sapadt és izzó homlokát törülgette.

— Óda fogjuk tolni az ablakhoz.

Ketten csakugyan fel is emelték a karosszéket és oda hímálták a csaknem ájult Amadét, ki átengedte magát sorsának s

örült, hogy a folyosó dohos szaga és az utca különböző büzei helyett kis friss levegőt szippanthat. A levegő újból életre keltette. Zsebébe nyult, kivett belőle egy 5 lírás tekerestet, melyet Baptistin számára készített elő.

— Köszönöm szépen. Most hagyjon egyedül.

A facchino eltávozott.

— Nem kellett volna olyan sokat adnod neki, — jegyezte meg Karola.

Amadé elfogadta olasz szokásnak a tegezdedést és most már csak arra gondolt, hogy lefekhessen. Karola azonban egyáltalán nem szándékozott távozni, mire ő, udvarias ember lévén, beszélgetésbe bocsátkozott vele.

— Nagyság olyan jól beszél francziául, mintha született francia volna.

— Ez nem meglepő, minthogy Párisban születtem. És maga?

— Én délfrancia vagyok.

— Ezt mindjárt kitaláltam. Már a mikor megláttam, azt mondtam magamban: ez az úr vidéki. Először jött most Olaszországból?

— Először.

— Üzleti ügyekben?

— Igen.

— Róma szép város. Sok látnivaló van benne.

— Sok... Ma este azonban kissé fáradt vagyok, és mintegy bocsánatkérésképpen hozzászám: három nap óta úton vagyok.

— Hosszú az út idáig.

— És nem aludtam három éjjel.

E szavakra Karola azzal a gyorsan keletkező olasz intimitással, mely Fleurissoiret annyira meglepte, megcsipette az állát:

— Kis csintalan!

Karola mozdulata kis vért kergetett Amadé arczába. El akarta háritani azt a hozzá nem méltó gyanúsítást, mely szavában foglaltott és hosszasan kezdett beszélni bolhákról, poloskákról és szunyogokról.

— Itt mindebben nem lesz részed. Lát-hatod, milyen tiszta itt minden.

— Látom és remélem is, hogy jól fogok aludni.

De még mindig nem ment ki. Amadé fel-tápáskodott nagynehezen a karosszékből s mellénye első gombjait kezdé kigombolni. Bátoratlanul megjegyezte:

— Azt hiszem, hogy le fogok feküdni. Karola megérté Fleurissoire szemérmét.

— Azt akarod, hogy kissé egyedül hagyjalak? — kérde tapintattal.

Mihelyt Karola kiment, Amadé kulcsal bezárta az ajtót, kivette táskájából háló-ingét és lefeküdt. A lakat azonban nyilván nem jól zárt, mert még el sem oltotta a gyertyát, a mikor Karola újból megjelent az ajtóban, az ágy mögött, egészen közel hozzá és mosolygott...

Egy órával később, midőn magához tért, Karola ott feküdt mellette, karjai között, meztelenül.

Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Irók, könyvek, kiadók. Révai Mór a vezetése alatt álló könyvkiadóvállalat jubileuma alkalmából kiadta emlékiratait két hatalmas kötetben, a mai viszonyok között egészen kivételes szép kiállításban, illusztrációkkal, facsimilekkel dús fel- díszítve. Ez a könyv egészen más, mint a melynek az alkalmi albumszerű kiadványok szoktak lenni: nem száraz és mégis reklámi, ösztönöség nélküli adathalmaz, hanem veritábilis emlékirat, élénk, szubjektív hangú és érdekes elmondása mindazoknak a küzdelmeknek, a melyekkel egy kiválóan koncepcziós könyvkiadói tevékenység jár s azoknak az érintkezéseknek, melyekbe tevékenysége során hírneves írókkal s a közelet más kitünőségével jutott. Révai volt a kiadója Jókainak, Mikszáthnak, Eötvös Károlynak, Ambrus Zoltánnak, Rákosi Viktornak s más kitűnő íróknak s az irodalom iránt érdeklődő olvasó szívesen hallgatja, mikor arról beszél, miképen jöttek létre és jutottak nyilvánosságra az illető írók könyvei, milyen volt a viszonyuk a kiadóikkal s milyen anyagi eredményeket értek el munkájukkal. A mit erről mond Révai, azt az irodalomtörténet is fel fogja használni, mert különösen Jókai és Mikszáth arcképehez néhány eddig ismeretlen vonást ad. De óvatosan kell használni közléseit, mert minduntalan beléjük vegyül az író szubjektivitása. Nekünk a könyv olvasása alatt gyakran az volt az érzésünk, hogy írja, a kiadó magas erkölcsi fölényben érzi magát azok fölött, a kikről beszél, az írókat gyakorlati és főleg anyagi dolgokban nem korlátlanul beszámítható embereknek tekinti, a kiket csak a kiadó gyámkodása tart némileg rendben. Ez lehet szubjektív tapasztalatunk alapuló szemlélet, de ép olyan egyoldalú, mint mikor a titkár gazdája fölött állónak érzi magát, mert az nem nélkülözheti az ő apró-cseprő praktikus szolgálatait. Általában Révai szubjektivitása sokszor hoz bizonyos ingerültséget előadásába: a kivel néha tevékenysége közben surlódásai vagy éppen összeütközései voltak, azokkal szemben rendszerint igazságtalan s az üzleti életben magától értetődő érdekelletékre úgy reagál, mintha mindenki csak az ő tervét meghusulusára tört volna merő rosszulindulatból. Néha már a józilis határait is surolja ez a szubjektivitás s ezt olvasás közben újra meg újra sajnálattal konstatáljuk, mert a könyv általában véve igen jól, valóságos vervevel van megírva, szerzőjének írói képessége minden kétségen felül áll.

Mártuska boldogsága. Hajnik Miklós ily című kis regénye egyik nyertes az Athenaeum nemrég elintéződött regény pályázatának. Ez a könyv már sokkal kevésbé igazolja a pályabírák ítéletét, mint Kosáryné Filoména-ja, mert a legjobb esetben is csak középszerű munka, kevésbé alkalmas arra, hogy írja iránt figyelmet és bizalmat keltsen. Carnizonregény, a kisvárosi katonatiszti élet sivárságát, egyhangúságát, erkölcsi és szellemi ürességét próbálja rajzolni, de nincs meg hozzá a friss, eredeti szemlélete, hogy ezt a már irodalmi sablonná vált környezetet elevenné és érdekessé tudja tenni s még kevésbé van humora ahhoz, hogy emberileg érthetővé tegye. Rossz szájjal van ez a környezet megcsinálva s nem különb a tulajdonképeni történet sem: a parasztorrmester fiából lett huszártiszt szerelmi históriája a zupásormester tiszta, kedves kis lányával. Csupa erőltetetten felrakott karakter-vonásokat látunk, melyek sehogy sem tömörülnek karakterre és helyzetek, a melyek egy vonallal sem domborodnak ki a papíros síkjából. Az előadás is nehézkes és gipsz-izű. Az az érzésünk, hogy a regény sajátosságos tévedése egy tehetséges írónak, a ki olyan területen próbálkozik, a melyen nem tud járni.

A «Budapesti Szemle» most megjelent május-juniusi száma közli Berzeviczy Albert akadémiai elnöki megnyitó beszédét nemzeti katasztrófáinkról, Balogh Jenő akadémiai emlékbeszédét Tisza Istvánról, Pekár Gyula előadását a latin nyelvnek az európai műveltséghez való viszonyáról, Czernin emlékiratainak ismertetését Domanovszky Sándortól, Putnoky László cikkét a relativitás elvéről, Pauler Akos igen érdekes tanulmányát a klasszikus tanulmány fontosságáról a filozófiai műveltségre, Vargha Gyula szép verset írt, a Szemle rovat Berzeviczy Albert Zrínyi-emlékbeszédét és az elmúlt színházi évről szóló beszámolót közli, az Ertesítő rovat több könyvet ismertet. A Budapesti Szemlé az Akadémia megbízásából Voivovich Géza szerkeszti és a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félévre 48 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Raffay Sándor 81 éves korában Somogyvárdon. — Selley Sándor dr., Budapest székesfőváros volt rendőrkapitánya, Budapestben. — Páczay Antal posta- és távirtdi főellenőr, 62 éves korában Budapestben. —

Dr. Bancsó Pál ügyvéd, t. tüzérfőhadnagy, orosz hadifogságban elhunyt. — Aszódi Podmaniczky Gyula báró, kir. kamarás, nyug. h. államtitkár, szolg. kiv. m. kir. honvéd h. őrnagy; a Ferencz József-rend lovagja, az aszódi evang. egyháznak közel három évtizeden át felügyelője, Aszódon. — Kardhorád István kúrti esperes-plebános, a kit a csehek magyarságáért szakadatlanul üldöztek, sőt be is börtönöztek, a folytonos sanyargatásokba belehalt. — Jaszenovai Csaplovich Pál V. kerületi elöljáró Budapestben, 50 éves korában. — Zichy és vásonkeői gróf Zichy Sándor, tizenkilenc éves korában Budapestben.

Özv. szatmári és gönczi Matolcsy Károlyné, szül. reventlaui Kaas Melanie báróné, néhai Matolcsy Károly, volt 48-as honvédfőhadnagy és czeplédi kir. közjegyző özvegye 82 éves korában, a pestmegyei Farmoson. — Özv. Fűréd Ignáczné, szül. Szafur Katalin, 81 éves korában Budapestben. — Luger Kamillóné, szül. Hahn Karola, Főten. — Pejtsik Gyuláné, szül. rucskai Rutskay Mária, 74 éves korában, Budapestben. — Schöller Károlyné, sz. Steng Francziska, 37 éves korában, Budapestben.

KÖZGAZDASÁG.

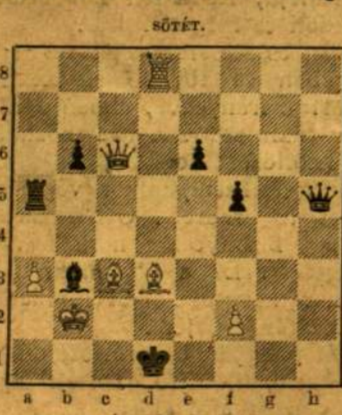
A Hazai Bank tőkeemelése. A Hazai Bank Részvénytársaság igazgatósága elhatározta, hogy a július hó 1-ére egybehívott rendkívüli közgyűlésnek a bank alapítójának 64 millió koronáról 100 millió koronára való felemelését fogja indítványozni.

A Borsod-Miskolci és Debreceni István Gözmalom R-T-nak a Hazai Bank helyiségében megtartott közgyűlése az 1918. és 1919. évekre egyenként 45-45 korona osztalék kifizetését és a társaság alapítójának 72 millió koronára való felemelését határozta el. A részvényesek jogosultak minden régi részvény után egy új, 800 korona n. é. részvényt 1600 korona és 30 korona bélyegilleték felítése ellenében átvenni. A régi részvények névértéke a fel- pénzből ugyancsak 800 koronára felemeltetik. A szelvénybevitás folyó hó 30-ától, az igényjog-gyakorlás és a névérték felbélyegzése július 2-ától 10-ig a Hazai Banknál és a társaság miskolci és debreceni pénz- társainál történik.

A «Szikra» Magyar Gyujtógyárak Rt. közgyűlése 45 korona osztalék fizetését és az alapítók- nek hat millióról tíz millióra való felemelését hatá- rozta el. Három régi részvény alapján két új részvény vehető át darabonként 750 koronáért, július 9-ig, az Angol-Magyar Bank főpénztáránál.

SAKKJÁTÉK.

3157. számú feladvány J. Möllertől, Kopenhága.

Világoz indul és a második lépétre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 6-ik számában megjelent képtalány megjelzése: Borban a gyöngy fölébe megy, jól teszi.

Felelős szerkesztő: HOITSY PÁL.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Lapkiadó tulajdonos: Franklin-Társulat IV., Egyetem-u. 4.

Bélyeggyűjtőkkel

cserélek, adok debreceni Zóna I. és II. kibocsájtást, különlegességeket is. SPRINGER J., Debrecen, Fő-u. 38. sz.

1000 és 1000 nő és férfi dicséri a Botár-féle hajnövesztőt, mely megakadályozza a hajhullást és az őszülő hajnak visszaadja eredeti szí- nét. Ára 20 és 30 korona. Botár-féle szeplőkrém az arcon lévő szeplőt, foltot és pattan- sokat legkíméltebben eltüntet. Ára 20 K. BOTÁR REGINA kozmetikai intézete Budapest, VII. Erzsébet-körút 34. sz. I. emelet.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ) A főváros első és legrégebbi csipketisztító, vegytisztító és kelmefestő gyári intézete. Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85. Fiókák: II., Főutca 27. IV., Eskü-út 6. Kecskemeti-utca 14. V., Harmad-utca 4. VI., Tere- körút 39. Andrásy-út 16. VIII., József-körút 2.

Rhenania-Tanintézet Neuhausen-Schaffhausenban (Svájcz) a volt «Schweizerhof» nagyszállóban. Az összes szakokat fellelő tanintézet. Külön osztályok minden egyes tanács részére. Előkezdő egyetemre és mű- egyetemre. Földművelésügyi iskola stb. Kereske- deimi nyelvtanítás. Az intézet Állami felügyelet alatt áll. Korlátolt számú növendékek felvételnek. Előjegyzést már most elfogad, prospektussal és értenítéssel szolgál az igazgatóság és Szalay Ferencz úr, Budapest, IX., Szeveteny-utca 21. szám. (Svájcz főkonzulátus).

Rézgálicz legprimább, sötétkék, kristályos, 1 kg. 40 K. Raffia, legprimább, 1 kg. 60 • Vörösréz Vermorel-rendsz. permetező 2000 • Vörösrézből készült mosósütők nagy választékban SZONTAGH PÁL rézárúgyár Budapest, IX., Üllői-út 19.

Koksz fűtési, ipari, gazdasági és kovács- ólasi czeleokra a pestszentlőrinczi (Cséry-féle) telepről, azonnal szállítható wagon: vagy teljes fuvarokkal. Tanácsos a teli szükség- letet mielőbb fedezni! Pestszentlőrinczi Koksztermelő Vállalat Budapest, V., Rudolf-ter 5. • Tel. 115-27.

Keresztény forgalmi iroda Budapest, IX., Ráday-utca 16. Hirtokokat, telkeket, házakat, villákat, üzleteket adunk-ve- szünk és követtünk. Bank- és értéktársasági bizományi ügylete- ket költünk és lebonyolítunk. Hirdetéseket gyűjtünk és ter- jezünk. • Keresk. tudakozdó. Export-import.

A JÓ PAJTÁS BENEDEK ELEK GYERMEKUJSÁGA két nagyobb elbeszéléssel indul az új esztendőben. Az egyik: Rókáné öméltsága a forradalom alatt, a másik: A munka hőse. Amazt Benedek Elek, emezt Lampérth Géza írta. Szívet-lelket nemesítő történetek, mesék, versek, ismeretgazdagító olvasmányok valóságos kincs- háza a Jó Pajtás. Rendes munkatársai: Varadi Antal, Vargha Gyula, Lampérth Géza, Feleki Sándor, Kürthy Emil, Avar Gyula, Mihályffy Fái Lenke, Berényi Lászlóné, Tabori Kornél, Csánády Sándor, Kozma Imre, Székely Nándor, Benedek János stb. Állandóan közöl a régi nagy magyar és ide- gen költőktől a gyermekifjúságnak való költe- ményeket. A JÓ PAJTÁS-t a Franklin-Társulat (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.) adja ki. Előfizetési ára negyedévre 10 korona. Egyes szám ára egy korona. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal.

VASÁRNAPI UJSÁG

14. SZÁM. 1920. (67. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL BUDAPEST, JULIUS HÓ 25.

Szerkesztőségi iroda: IV., Vármegye-utca 11. Előfizetési ára: a július-szeptemberi évfolyamra 20 korona. Kadóhivatal: IV., Egyetem-utca 4. Megjelenik havonta kétszer. — Egyes szám ára 3 korona. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg- Állapított viteldij is csatolandó.

SOÓS HONVÉDELMI MINISZTER ÜDVÖZLI AZ ÉRKEZŐKET.

A SZIBÉRIÁBÓL ÉRKEZETT HADIFOGLYOK FOGADTATÁSA A KELETI PÁLYAUDVARON.